

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Čínská politika v Jihočínském moři

Martina Kostková

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Britská a americká studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy – teritoriální studia

Bakalářská práce

Čínská politika v Jihočínském moři

Martina Kostková

Vedoucí práce:

PhDr. Linda Piknerová, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2017

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2017

.....

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce PhDr. Lindě Piknerové, Ph.D. za její čas, trpělivost, komentáře a cenné rady při vedení této práce.

Obsah

1 Úvod	1
2 Jihočínské moře	4
3 Vymezení mořského prostoru	10
3.1 Hlavní body UNCLOS III	11
4 Aktéři a jejich nároky v Jihočínské moři	14
4.1 Tchaj-wan	14
4.2 Filipíny	15
4.3 Vietnam	16
4.4 Malajsie	17
4.5 Brunej	18
4.6 Indonésie.....	19
4.7 Čína.....	20
5 Spory v Jihočínské moři.....	23
5.1 Pirátství.....	23
5.2 Deklarace ASEAN o Jihočínské moři.....	27
5.3 Spory mezi aktéry.....	28
5.3.1 Linie devíti čar	29
5.3.2 Mischief Reef 1995.....	30
5.3.3 Situace v letech 2011–2013	30
5.3.4 Velká čínská písečná zeď	33
6 USA a Jihočínské moře	35
7 Zhodnocení čínské politiky	39
8 Závěr.....	41
9 Seznam použité literatury a pramenů.....	44
10 Summary	51

1 Úvod

Za posledních několik desetiletí se téma sporu v Jihočínském moři postupně dostalo mezi často diskutovaná témata především v souvislosti s mezinárodními konflikty. Mezi pět hlavních aktérů, kteří se zapojili nejen do diplomatických, ale určitým způsobem i do ozbrojených potyček, patří Čínská lidová republika, Vietnam, Tchaj-wan, Malajsie, Filipíny a Brunej.

Jako možný počátek sporů lze považovat období kolem druhé světové války. Kvůli velkému množství nerostných surovin, především ropy a zemního plynu, přírodním zdrojům a zejména díky své strategické pozici představuje Jihočínské moře jednu z klíčových oblastí geopolitiky 21. století. Na základě takzvané linie devíti čar si Čína v současné době nárokuje zhruba 90 % Jihočínského moře zahrnujících celé Spratlyho a Paracelské ostrovy. Její snaha ovládnout území, jež je podporována výstavbou umělých ostrovů, které si získaly název „Velká čínská písečná zeď“, se ovšem nezamlouvá dalším aktérům nároklujícím si území Jihočínského moře. Vedle států v regionu se postupně více začínají proti aktivitám Číny vymezovat Spojené státy americké, které se částečně snaží s Čínou spolupracovat, ale zároveň podnikají kroky, které jsou v rozporu se snahou udržet dobrý vztah mezi těmito státy.

Téma bakalářské práce jsem si vybrala především z toho důvodu, že je tento konflikt velmi aktuální a trvá již velmi dlouho. Dalším důvodem je stále více rostoucí čínská aktivita v dané oblasti, nicméně i aktivita ostatních aktérů, kteří tímto často reagují na kroky Čínské lidové republiky. V průběhu několika let se množství aktérů zaangażovaných do situace v regionu různě měnilo. Postupem času se vyčlenilo pět hlavních států, které odmítají připustit jakýkoliv kompromis v otázce nárokování území v Jihočínském moři, což výrazně komplikuje situaci v dané oblasti. Právě z toho důvodu, že státy odmítají slevit ze svých nároků, dochází mezi nimi k neustálému zvyšování napětí a většímu počtu konfliktů, což je dalším důvodem nárůstu povědomí a zájmu o tento spor. Dalším problémem jsou takzvaní sekundární aktéři, kteří si sice nenárokují přímo oblast Jihočínského moře, ale věnují mu velkou pozornost, což by mohlo

do budoucna průběh konfliktu velmi zkomplikovat. Sekundárními aktéry jsou například Indonésie, Japonsko, či Jižní Korea.

Cílem mé práce je představit Čínu jako hlavního aktéra, který se nejaktivněji snaží prosadit své zájmy a získat kontrolu nad Jihočínským mořem. S využitím metody analýzy bych ráda nastínila aktuální stav a příčiny jeho vzniku, a to na základě vztahů Číny a ostatních aktérů, kteří se sporu o Jihočínské moře aktivně účastní. Pokusím se objasnit čínské aktivity v dané oblasti a zaměřím se také na aktuální situaci konfliktu, na jejímž základě vyhodnotím možnost potenciálního vojenského střetu. Výzkumné otázky, kterými se budu zabývat, tedy zní: Jaká je čínská politika vůči zmiňovanému regionu a jakým způsobem se zde střetávají zájmy jednotlivých aktérů?

Práce bude rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části se zaměřím na popis samotného konfliktu z historického hlediska a na potenciál Jihočínského moře, přičemž se pokusím vysvětlit význam této oblasti a důvody, kvůli kterým si její jednotlivé země již poměrně dlouho nárokují. Dále se budu zabývat aspekty mořského práva, konkrétně úmluvou UNCLOS III, na jejímž základě byly vytvořeny hlavní body týkající se vymezení mořského prostoru. Poté představím hlavní soupeře Číny a jejich nároky, které by chtěli v dané oblasti uplatnit a získali tak zmiňovanou oblast ve svůj vlastní prospěch. Dále bych za pomoci analýzy rozebrala v praktické části argumenty Číny, které by umožnily uskutečnit také její nároky na tuto oblast. Na základě těchto argumentů a již zmíněných nároků dalších aktérů v Jihočínském moři zodpovím výzkumné otázky. V neposlední řadě se zaměřím na zásadní spory v Jihočínském moři, které silně ovlivnily nebo dodnes ovlivňují vztahy mezi participujícími aktéry, případně jejich přístup a chování v tomto konfliktu.

V závěrečné části budu reflektovat aktuální situaci a pokusím se nastínit možný budoucí vývoj vztahů mezi všemi šesti aktéry, a také mezi Čínou a USA, které se postupně začínají více začleňovat do řešení této situace. V rámci vztahu USA a Číny bych ráda vysvětlila nejen důvod zapojení USA do tohoto konfliktu, ale i možný zájem, který by zde USA mohly sledovat. Spojené státy americké zmiňují také proto, že celkově zkomplikovaly samotný spor o Spratlyho a

Paracelské ostrovy. Jejich přítomnost zhoršila již tak problematické vztahy s Čínou. USA se také účastnily vytvoření několika smluv, které Čína vnímá velmi negativně. Důležitým faktorem, který zde hraje významnou roli, představuje volba nového amerického prezidenta Donalda Trumpa, jehož administrativa zastává mnohem více konfrontační postoj k Číně, než administrativa jeho předchůdce Baracka Obamy.

Při psaní bakalářské práce byla využita především anglicky psaná zahraniční literatura. Teoretická část zahrnuje převážně odborné články a knižní zdroje zabývající se touto problematikou. V praktické části byla využita také internetová periodika zaměřující se na aktuální situaci a vývoj konfliktu v Jihočínském moři. Z důvodu neustále se vyvíjející situace poskytla právě internetová periodika a aktuální články velmi důležité informace pro analýzu čínských zájmů v dané oblasti a vztahů Číny k ostatním aktérům.

2 Jihočínské moře

Jihočínské moře je největším okrajovým mořem Tichého oceánu ohraničené Vietnamem, Filipínami, Malajsií, Tchaj-wanem, Brunejí, Indonésií a Čínou. Nachází se mezi Malackým průlivem na jihozápadě a Tchajwanským průlivem na severovýchodě. V jeho oblasti se nachází nespočet skal, ostrovů a útesů, přičemž mezi nejvýznamnější patří Spratlyho a Paracelské ostrovy. Dále jím prochází jedny z nejdůležitějších námořních tras na světě. Jsou jimi například zmíněný Malacký průliv spojující Jihočínské moře s Indickým oceánem nebo Tchajwanský průliv vedoucí do Východočínského moře. Jak již bylo řečeno, Jihočínské moře je také velmi bohaté na mořské živočichy, díky čemuž se stalo centrem rybolovu v jihovýchodní Asii.

Spratlyho ostrovy se nacházejí ve východní části Jihočínského moře. Skládají se z více než 140 ostrůvků, skal, útesů, mělčin a písčín, rozložených na více než 410 000 km². Část z nich je zcela nebo částečně ponořena. Vzhledem k počtu podmořských útesů jsou označovány jako „nebezpečná půda“ pro námořní plavidla, což byl pravděpodobně důvod, proč zájem o tyto ostrovy vzrostl až v 19. století. Všechny Spratlyho ostrovy si nárokuje Čína, Tchaj-wan a Vietnam. Největším ostrovem Spratlyho ostrovů je Itu Aba, na němž se také jako na jediném nachází přírodní zdroj vody (Beckman 2013: 143–144).

Paracelské ostrovy se na rozdíl od Spratlyho ostrovů nacházejí v severovýchodní části Jihočínského moře přibližně ve stejné vzdálenosti od pobřeží Vietnamu a čínského ostrova Hainan. Skládají se zhruba z 35 ostrůvků a útesů rozprostírajících se přibližně na 15 000 km². Největším ostrovem této oblasti je Woody Island (Beckman 2013: 144).

Jedním z dalších sporných území v Jihočínském moři je atol Scarborough Shoal s lagunou obklopený útesem nacházejícím se z velké většiny pod mořskou hladinou (Beckman 2013: 145). Je nárokován Čínou, Filipínami a Tchaj-wanem. V roce 2012 zde Filipíny přistihly kotvící čínskou rybářskou loď sbírající ohrožené druhy korálů, přičemž vyslaly vlastní válečnou loď, která měla zabránit dalším krokům ze strany Číny. Díky zásahu Spojených států amerických nedošlo k většímu ozbrojenému konfliktu, nicméně zde stále přetrvává napětí mezi Čínou

a Filipínami, a to vzhledem k tomu, že čínské lodě i nadále setrvávají v této oblasti (Kingdon 2015: 132).

Nemalé napětí mezi Filipínami a Čínou je také v oblasti útesu Mischief Reef, jenž leží ve výlučné ekonomické zóně Filipín a dříve patřil právě pod suverenitu tohoto státu. Nicméně, v roce 1994 Číňané využili nepřítomnosti filipínského námořnictva za nepříznivých podmínek na moři, útes zabrali a vytvořili zde vojenskou základnu (Kingdon 2015: 134).

Hlavní důvody států nárokových si toto území se mohou částečně lišit, ovšem z převážné většiny zdůvodňují aktéři své nároky historickými důvody. Zájem o Jihočínské moře byl ovlivněn zejména touhou států získat co nejvíce území s výhodnou strategickou pozicí. Po postupném zkoumání a objevování nalezišť nerostných surovin na dně moře zájem států o tuto oblast rapidně vzrostl. Oblast je významná z hlediska využívání přírodních zdrojů, jako například rybolovu. Její strategický význam také výrazně vzrostl se zvýšeným počtem námořních a obchodních tras a mimo jiné právě díky nalezištím nerostných surovin, jako jsou ropa a zemní plyn. Od roku 1968, kdy se v moři začalo s průzkumy mořského dna, vyvstává mnoho dohadů ohledně množství potenciálních zásob. Podle prvních čínských odhadů by celá oblast Jihočínského moře měla obsahovat až 213 miliard barelů ropy, přičemž 105 miliard barelů se mělo nacházet v oblasti Spratlyho a Paracelských ostrovů (Suchánek 2010: 87–89).

Jak již bylo řečeno, Jihočínské moře je nejen obrovským zdrojem nerostných surovin a mořských živočichů, ale také jedním z území, kterým proplová více než polovina ročního objemu nákladů obchodních lodí. Téměř 90 % světového obchodu je provozováno prostřednictvím lodní dopravy a z toho 45 % prochází Jihočínským mořem (Rowan 2017: 415). Čínský dovoz samotné ropy v této oblasti činí až 90 %. Zatímco v roce 1993 prošlo Malackým průlivem asi 7 milionů barelů ropy denně (asi 20 % světového námořního obchodu s ropou), server EIA (*Energy Information Administration*) odhaduje, že v roce 2011 prošlo průlivem více než 15 milionů barelů ropy. 11 milionů barelů poté putuje Jihočínským mořem, přičemž něco přes 5 milionů barelů skončí v Číně.

Co se týče zemního plynu, v roce 2011 prošlo Jihočínským mořem kolem 6 bilionů m³ zkapalněného zemního plynu. Více než polovina tohoto množství putuje do Japonska, přičemž do Číny je dopraveno kolem 1 bilionu m³ zemního plynu (EIA 2013).

Nejen Čína a Japonsko, ale také další státy, zejména Tchaj-wan a Jižní Korea využívají tuto oblast pro námořní obchod. Konkrétně Jižní Korea a Japonsko přepraví kolem 60 % ropy a zemního plynu přes oblast Jihočínského moře (Rowan 2017: 416–417).

Trasa, po které je ropa přepravována přes Malacký průliv z Indického oceánu do východní Asie prochází také Jihočínským mořem. Zatímco je například v Perském zálivu přepravována pouze ropa a zemní plyn, v Jihočínském moři je nutné brát ohled i na převoz dokončených a nedokončených výrobků. Podle článku Roberta Kaplana z roku 2015 s názvem *Why the South China Sea is so crucial* měla Čína již tehdy zásoby ropy pouze 1,1 % z celkové světové produkce, zatímco její spotřeba činila více než 10 % světové produkce ropy a více než 20 % veškeré spotřebované energie na planetě (Kaplan 2015). Pro Čínu jsou proto nejen lokalita ale i energetické rezervy velmi důležitým strategickým bodem.

Na přelomu 18. a 19. století byla oblast Jihočínského moře ovládána britským a francouzským námořnictvem, jejichž společným cílem bylo podrobení Číny a zahájení evropského obchodu a misijních činností. V roce 1887 Francie založila kolonii Francouzská Indočína. V této době prakticky nikdo nejevil velký zájem o Spratlyho a Paracelské ostrovy, tehdy často označované pouze jako „nebezpečná oblast“ (Tønnesson 2006: 2). Toto označení si získaly pravděpodobně proto, že tehdejší námořní plavidla ještě nebyla natolik odolná, popřípadě technicky vyspělá, aby zvládla průjezd mezi těmito ostrovy v případných nevlídných povětrnostních podmínkách. Proto byly ostrovy brány spíše jako překážka pro lodní dopravu, než aby se na ně pohlíželo ze strategického nebo průmyslového hlediska.

Po objevení guána na ostrovech začal stoupat zájem nejen britských a japonských, ale také francouzských obchodníků o využití této oblasti. Již na

konci 20. let 20. století Japonci těžili tyto fosfáty se souhlasem Francie v dalších oblastech Spratlyho souostroví jako například na ostrově Itu Aba (Tønnesson 2006: 3). Od roku 1920 Francie vykonávala námořní a celní dohled nad Paracelskými ostrovy. 30. března roku 1921 oznámil civilní guvernér čínské provincie Guangdong, jejíž součástí byl i ostrov Hainan, že se vláda rozhodla administrativně začlenit Paracelské ostrovy pod správu ostrova Hainan. Ostrov Hainan byl tehdy součástí provincie Guangdong, jež spadala od roku 1912 pod správu nově vzniklé Čínské republiky (dnešní Tchaj-wan). O čtyři roky později vydal generální guvernér Indočíny prohlášení, podle kterého Spratlyho a Paracelské ostrovy připadly správě Francie (Chemillier-Gendreau 2000: 37).

Před japonskou invazí do Číny ve 40. letech 20. století stoupaly britské a francouzské obavy z Japonska, které se mohlo pokusit zabrat Paracelské ostrovy a ostrov Hainan. V roce 1894 vypukla první čínsko-japonská válka, která skončila porážkou Číny. Na základě toho byla Japonsku postoupena pouze několik měsíců existující Republika Formosa (ostrov Tchaj-wan) založena po válce místními Číňany (Bunsen 1927: 269). Zájem Japonska o Jihočínské moře byl proto přirozený, neboť ovládalo celý ostrov dnešního Tchaj-wanu

Obavy Francie a Británie se zvýšily s vypuknutím války mezi Čínou a Japonskem v roce 1937. Japonsko totiž obsadilo Pratské ostrovy západně od Tchaj-wanu, Spratlyho ostrovy a ostrov Itu Aba (Tønnesson 2006: 9). O rok později, co Japonsko obsadilo další dva ostrovy a nechalo zde zřídit ponorkovou základnu, Francie vyslala vlastní jednotky, které získaly zpět ostrov Hainan. V důsledku toho Japonsko vydalo prohlášení týkající se jeho nároku na plnou suverenitu v oblasti Spratlyho ostrovů (Tønnesson 2006: 13).

Nároky Japonska se částečně zmírnily před zahájením ofenzivy na jihu Číny. V průběhu tří let po zahájení invaze bylo Jihočínské moře označováno jako „Japonské jezero“ (Tønnesson 2006: 16). Japonci neopustili ostrovy v Jihočínském moři až do roku 1946, kdy byli nahrazeni francouzskými jednotkami (Chemillier-Gendreau 2000: 39). V roce 1951 byla podepsána Sanfranciská mírová smlouva mezi Spojenci z druhé světové války a Japonskem. Podle této smlouvy se Japonsko mělo vzdát všech práv a nároků na Paracelské a

Spratlyho ostrovy. V důsledku tohoto ustanovení Čína ihned vyjádřila zájem na setrvání v Jihočínském moři a potvrdila své nároky na tuto oblast (Chemillier-Gendreau 2000: 41).

Po japonské kapitulaci v roce 1945 byly Spratlyho a Paracelské ostrovy odsunuty do pozadí mezinárodní politiky. Spojenci z druhé světové války se zabývali především poválečnou rekonstrukcí a znovuzískáním kolonií ztracených v průběhu války (Tønnesson 2006: 20). V témže roce se začal postupně zvyšovat počet dalších okupovaných ostrůvků a útesů, přičemž novými aktéry se staly například Filipíny nebo Vietnam (Suchánek 2010: 85–87).

Zájem Filipín o oblast ostrovů začal již v roce 1938, kdy se filipínský viceprezident Quirino snažil přesvědčit USA, aby jménem Filipín začaly okupovat Spratlyho ostrovy. O necelých deset let později Quirino oznámil, že si Filipíny budou nárokovat filipínský ostrov Palavan ležící mezi Jihočínským a Suluským mořem, kde se ovšem jeho nároky střetaly s Francií, která si nárokovala tuto oblast od roku 1933 (Tønnesson 2006: 21–22).

V případě Vietnamu byla krátce po vojenském převratu v tomto státě organizovaném osvobozeneckým levicovým hnutím Viet Minh vyhlášena nezávislost Vietnamu a vznikla Vietnamská demokratická republika v čele s Ho Či-minem. Francie, která v této době spolu s Čínou usilovala o území ovládané Japonskem až do jeho kapitulace, získala kontrolu nad tehdejší Indočínou. Vlády obou států se tedy dohodly, že nově vzniklá Vietnamská demokratická republika bude uznána Francií jako svobodný stát, ovšem v rámci Indočínské federace. V důsledku napjatých vztahů mezi těmito zeměmi došlo k Indočínské válce, která v roce 1954 vyústila v rozdělení Vietnamu na dva samostatné státy, které byly později znovu sjednoceny v souvislosti s Vietnamskou válkou v roce 1975. Zatímco se Francie zabývala oblastí Indočíny a zároveň se potýkala s jednotkami jižního Vietnamu na Paracelských ostrovech, Čína nenápadně zabrala jejich východní část (Chemillier-Gendreau 2000: 42). Francie zde na protest následně obsadila ostrov Pattle (Chemillier-Gendreau 2000: 40). Čína odmítla s Francií nadále vyjednávat. V důsledku těchto událostí vznikla následně mapa, na které byla poprvé znázorněna takzvaná „linie U“ ohraničující prakticky celé Jihočínské

moře (Tønnesson 2006: 29).

O pár let později Čína násilně zabrala Vietnamu i zbytek území Paracelských ostrovů. Tento konflikt, prezentovaný jako bitva o Paracelské ostrovy, proběhl 16. ledna 1974. Vietnamské námořnictvo tehdy zaregistrovalo přítomnost Čínské lidové republiky v západní oblasti Paracelských ostrovů, která patřila pod suverenitu Vietnamu. Během následujících dvou dnů proti sobě zneprátené námořní síly prováděly různé manévry mimo oblast ostrovů. Následně vypukla střelba mezi těmito dvěma zeměmi, a to poté, co se Jižní Vietnam pokusil obsadit ostrov Duncan. Jak spor eskaloval, přidalo se i čínské letectvo ze základny ostrova Hainan a hlídková ozbrojená námořní plavidla. S příjezdem čínských posil nasazených do centra konfliktu, neměl spor nadále dlouhého trvání. Čína využila situace a obsadila zbytek ostrovů (Tri – Collin 2014). Z toho důvodu se konalo zasedání Rady OSN, která na konferenci o mořském právu potvrdila nárok na vietnamskou suverenitu na souostroví. Následovalo vydání filipínské vyhlášky, podle které všechny Spratlyho ostrovy patří pod suverenitu Filipín (Chemillier-Gendreau 2000: 45).

Na konci 80. let 19. století se po prvé projevuje Malajsie a nárokuje si tři ostrovy ze Spratlyho souostroví. Již od roku 1979 si nárokuje ostrovy na základě svého kontinentálního šelfu. Malajsie se také vždy snažila podporovat spolupráci mezi státy nárokujícími si Jihočínské moře. Nikdy se nechovala jako agresor a veškeré spory se snažila vyřešit mírovou cestou (Dolven – Manyin – Kan 2014: 16).

Další ostrovy postupně zabírala Čína, která se pouštěla například do výstavby vojenských základen či přístavů (Chemillier-Gendreau 2000: 46). V té době byla již ratifikována a uvedena v platnost Úmluva Organizace spojených národů o mořském právu (*UNCLOS III*) (Chemillier-Gendreau 2000: 47).

3 Vymezení mořského prostoru

I přes jejich neobyvatelnost patří Spratlyho souostroví a Paracelské ostrovy mezi nejvýznamnější oblasti v Jihočínském moři (Suchánek 2010: 87). Již před druhou světovou válkou zde došlo k ohromnému nárůstu rybolovu. Z toho důvodu byla hlavním důvodem pro vytvoření EEZ převážně touha pobřežních států kontrolovat rybolov v přilehlých vodách. Jedním z dalších důvodů vytvoření EEZ bylo také naléhání nově dekolonizovaných států. Tyto státy se snažily celkově zlepšit své ekonomické a politické postavení na mezinárodní scéně, ale také toužily po lepším a snadnějším přístupu k mořským zdrojům obecně. Proto byla 10. prosince v roce 1982 na třetí konferenci OSN podepsána Úmluva Organizace spojených národů o mořském právu (*United Nations Convention on the Law of the Sea – UNCLOS III*), která vstoupila v platnost 16. listopadu 1994 a dala vzniknout právě důležitému pojmu výlučná ekonomická zóna (EEZ) (United Nations 1998).

Jak již bylo řečeno, UNCLOS III vstoupila v platnost v roce 1994, kdy byla podepsána v Montego Bay na Jamajce 60. státem. Tato úmluva prakticky dává právo všem zúčastněným stranám, které mají přístup k moři či oceánu, vytvořit si vlastní výlučnou ekonomickou zónu ve vzdálenosti 200 námořních mil od pobřeží. Mimo jiné stanovuje právní rámec spravující veškeré způsoby využití světových moří, oceánů a jejich zdrojů. Dále také definuje pravidla pro řešení otázek ohledně svrchovanosti států, teritoriálních vod, zacházení se zdroji na mořském dně a postupu při řešení sporů mezi státy v dané oblasti. Celý text se skládá z 320 článků a 9 příloh, které se zabývají také všemi aspekty oceánského prostoru, jako je jeho vymezení, kontrola životního prostředí, mořský vědecký výzkum, ekonomické a obchodní aktivity nebo například přesun technologií (United Nations 2013).

Úmluvě předcházelo více než 14 let dlouhé vyjednávání. První Konference OSN o mořském právu se konala již v roce 1956 v Ženevě a jejím výsledkem bylo vytvoření čtyř smluv zabývajících se problematikou kontinentálního šelfu, teritoriálních vod, přilehlých zón a otevřených moří (Vaculčík 2013: 30). Již v roce 1958 byla vytvořena Úmluva o rybolovu a

zachování živých zdrojů na volném moři (*Convention on Fishing and Conservation of the Living Resources of the High Seas*), která dovolila státům přijmout takzvaná „jednostranná opatření“, řešící prakticky stejné otázky jako předchozí smlouvy (United Nations 1998). Na základě této úmluvy bylo zachování živých mořských zdrojů, coby silně využívaných zdrojů obživy, stanoveno jako nezbytné a bylo stanoveno clo pro státy, které přijaly tato ochranná opatření (Phillips 1977: 600). I přesto byla pravidla stanovená v této smlouvě poněkud matoucí a neuspořádaná. Pravděpodobně z tohoto důvodu nebyla nikdy přesně realizována (United Nations 1998).

V roce 1960 následovala druhá konference, původně určená k objasnění problémů, které zůstaly nevyřešeny v roce 1958. Nicméně ani tehdy se nedosáhlo požadovaného výsledku. Podle znění 20. článku Úmluvy o rybolovu a zachování živých zdrojů na volném moři lze po uplynutí pěti let ode dne, kdy smlouva vstoupila v platnost, žádat o revizi úmluvy kteroukoli ze smluvních stran. (United Nations 2005: 7). Proto byla v roce 1973 vytvořena komplexní dohoda o znění zákona na moři. Došlo k nahrazení předchozích smluv a dohod a byla vytvořena nynější Úmluva o mořském právu známá ve zkratce jako UNCLOS III. Dodnes byla tato úmluva podepsána více než 165 státy včetně Evropské unie. Úmluvu také podepsalo všech šest hlavních aktérů, vedoucích spor o Jihočínské moře. Jednou z několika výjimek jsou například Spojené státy americké, které úmluvu nepodepsaly, ale pouze podpořily některá z jejích ustanovení (Vaculčík 2013: 31–35).

3.1 Hlavní body UNCLOS III

Základní linií vedoucí po vnější straně ostrovů patřících danému státu jsou teritoriální vody, také označované jako „pásmo výsostné“. Tato linie je dlouhá 12 námořních mil a spadá pod suverenitu určitého státu, přičemž tento stát má právo využívat oblast jakýmkoliv způsobem (Dolven – Manyin – Kan 2014: 9). Suverenita se vztahuje i na vzdušný prostor nad teritoriálními vodami, stejně tak na jejich mořské dno a podzemí (UNCLOS III 1973: 27). Teritoriálními vodami

mohou také bez omezení proplouvat lodě jiných států. Tyto lodě zde nesmí kotvit, či vykonávat jakékoliv další aktivity (Dolven – Manyin – Kan 2014: 9).

Následující linie je stanovena ve vzdálenosti 24 námořních mil od pobřeží a označuje se jako přílehlá zóna. Samotná má 12 námořních mil a navazuje na teritoriální vody. Na tuto zónu se již nevztahuje suverenita státu, ale má povoleno provádět kontroly plavidel, s jejichž pomocí může stát zabránit porušování celních, daňových, přistěhovaleckých a zdravotních zákonů. Pokud dojde k porušení těchto zákonů, má stát právo určitým způsobem potrestat daného aktéra, který se porušení zákonů dopustil (UNCLOS III 1973: 35).

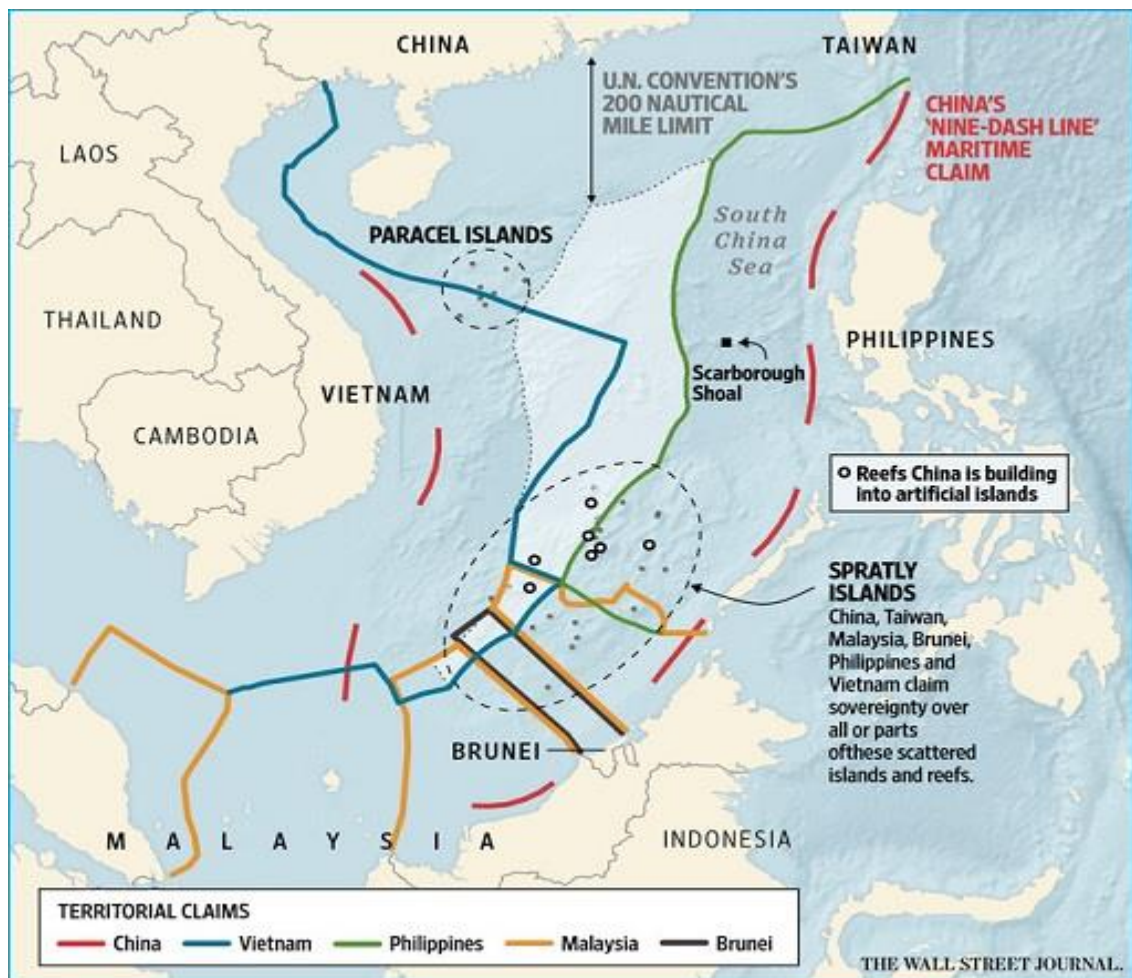
Oblast dlouhá 200 námořních mil zahrnující teritoriální vody i přílehlou zónu se nazývá výlučná ekonomická zóna. Tato zóna umožňuje státu využívat všechny živé i neživé zdroje nacházející se ve vodách, na mořském dně a v podloží dané oblasti nepřesahující 200 mil od pobřeží. Státu je nadále umožněno zřizování a využívání umělých ostrovů (UNCLOS III 1973: 43–44). Stát nemůže ve výlučné ekonomické zóně uplatnit plnou suverenitu z toho důvodu, že mořský povrch je stále považován za mezinárodní vody (Dolven – Manyin – Kan 2014: 9). Podle 87. článku úmluvy UNCLOS musí být totiž volné moře otevřeno všem státům ať už pobřežním či vnitrozemským. To mimo jiné zahrnuje nejen svobodu plavby, ale také svobodu přeletu (UNCLOS III 1973: 57).

V souvislosti s výlučnou ekonomickou zónou je ještě také nutné zmínit pojem „kontinentální šelf“. Z určitých geologických hledisek mohou státy dokázat, že jejich kontinentální šelf sahá dále než do 200 námořních mil stanovených výlučnou ekonomickou zónou. Pokud toto tvrzení státy obhájí, mají právo využívat mořské dno na základě stejných pravidel týkajících se výlučné ekonomické zóny až do 350 námořních mil (Šanc 2015).

Problém v Jihočínském moři je ovšem ten, že se jednotlivé EEZ kříží a státy se nemohou shodnout na stejných požadavcích. V případě, že by plně respektovaly pravidla stanovená úmluvou UNCLOS III, došlo by k rozdělení území v místě křížení EEZ stejným dílem pro všechny aktéry. Poněkud nejasný je také fakt, že EEZ si mohou nárokovat pouze trvale obyvatelné ostrovy, popřípadě ty, které jsou schopny ekonomicky zabezpečit samy sebe, aniž by

musely žádat o pomoc zvenčí. V takové situaci ovšem není ani jeden ostrov ze Spratlyho souostroví (Suchánek 2010: 90).

Příloha č. 1: Znárodnění překrývajících se nároků v Jihočínském moři

Zdroj: <http://www.financetwitter.com/wp-content/uploads/2016/07/South-China-Sea-China-Nine-Dash-Line-Territorial-Disputes-Asian-Claims-Map.jpg>, 2. 4. 2017

4 Aktéři a jejich nároky v Jihočínském moři

4.1 Tchaj-wan

Na základě historických požadavků si Tchaj-wan stejně jako Čína nárokuje suverenitu na čtyřech ostrovech, útesech a atolech, jimiž jsou Pratské ostrovy, Paracelské a Spratlyho ostrovy a Macclesfield bank. V roce 1956 Tchaj-wan obsadil největší ostrov Spratlyho ostrovů Itu Aba, přičemž na ostrově působí i nadále (Dolven – Manyin – Kan 2014: 13–14). Tchaj-wan má na ostrově vlastní posádku, radarové stanice, meteorologické centrum a elektrárnu (Rowan 2017: 423). V roce 1992 nechala vláda v Taipei vytvořit vojenskou základnu rozprostírající se čtyři kilometry kolem Spratlyho a Pratských ostrovů (Rowan 2017: 423).

Z geografického hlediska jsou Pratské ostrovy pro Tchaj-wan důležitým strategickým územím. Tyto ostrovy leží více než 200 kilometrů od Hong Kongu a někteří odborníci se domnívají, že díky této vzdálenosti by Tchaj-wan získal varování minimálně pět minut před možným leteckým útokem ze strany Číny (Rowan 2017: 423). Nicméně, Tchaj-wan se nikdy neuchyloval k náročnějším a už vůbec ne k vojenským výpadům proti ostatním státům, které okupovaly ostatní oblasti Spratlyho a Paracelských ostrovů (Rowan 2017: 422). Jak Cheng-yi Lin ve svém článku *Taiwan's South China Sea Policy* podotkl, Tchaj-wan není členem ASEAN a nemá přístup ani k jakémukoliv mnohostrannému fóru, ve kterém by mohlo dojít k vyřešení sporu o Spratlyho ostrovy. Proto by pro něj bylo obtížné i bilaterální jednání týkající se sporných ostrovů, a to vzhledem k absenci diplomatických vztahů s dalšími státy (Lin 1997: 328). Autor také tvrdí, že Tchaj-wan očividně zastává politiku zdrženlivosti v rámci sporu v Jihočínském moři nejen proto, že nemá vojenské kapacity na udržení svých historických požadavků, ale také proto, že se obává, aby nebyl vyloučen z dalších formálních rozhovorů (Lin 1997: 329).

Tchaj-wanské nároky se dodnes prakticky nezměnily, ale došlo k částečnému zmírnění nátlaku z hlediska vynucování jeho nároků (Dolven – Manyin – Kan 2014: 13–14). Od roku 1995 Tchaj-wan trvá na mírovém řešení sporu v Jihočínském moři. V roce 2000 dokonce tehdejší tchaj-wanský prezident

Chen Shui-bian nechal přenést zodpovědnost za Pratské a Spratlyho ostrovy z ministerstva obrany na pobřežní stráž, což pravděpodobně velmi napomohlo ke snížení napětí v regionu (Rowan 2017: 423).

4.2 Filipíny

Vzhledem k tomu, že si Filipíny nárokují velkou část Spratlyho ostrovů, jsou nároky Filipín v největším rozporu s Čínou, dále s Malajsií, Tchaj-wanem a Vietnamem. Z tvrzení založeného na historických argumentech vyplývá, že Filipínci údajně jako první započali s průzkumy Jihočínského moře již ve 40. letech 20. století. Dále Filipíny zastávají tvrzení, podle kterého čínská „linie U“ znázorněná devíti čarami nespadá pod mezinárodní právo, protože není jasné, zda si Čína nárokuje mezinárodní vody nebo pouze pevninu ohraničenou právě touto linií (Dolven – Manyin – Kan 2014: 14–15).

Nároky Filipín jsou uplatňovány na osmi ostrůvcích v oblasti Spratlyho ostrovů, ovšem nepřipadají na celou oblast, jako takovou. Po druhé světové válce byly ostrůvky opuštěné a Filipíny byly údajně první stát, který se v oblasti začal angažovat, a proto by měl mít hlavní nárok na toto území. Jako nejdůležitější historickou událost prezentují Filipíny aktivity Tomase Cloma, filipínského podnikatele, který zajistil osídlení osmi ostrovů ze Spratlyho souostroví a tento nově vzniklý „stát“ nazval Freedomland, který byl oficiálně prohlášen filipínským prezidentem za součást Filipín. V rámci potvrzení tohoto historického nároku byly v roce 1971 zahájeny podmořské vrty v oblasti Reed Bank a v roce 1978 bylo Filipínci obsazeno osm ostrovů v Jihočínském moři (Rowan 2017: 422).

Dalším důvodem, proč by část Jihočínského moře, zejména Spratlyho ostrovy, měly patřit Filipínám, je skutečnost, že mezi Filipínami a Spratlyho ostrovy je velmi malá vzdálenost (Chemillier-Gendreau 2000: 41). Tyto ostrůvky jsou podle Filipínců buď přilehlé, nebo minimálně sousedí s hlavními filipínskými ostrovy (Rowan 2017: 422). Tento argument můžeme ovšem považovat za velmi sporný z toho důvodu, že své nároky by takto mohla prezentovat většina států majících zájem o uplatnění suverenity vlastní země

v Jihočínském moři.

Na rozdíl od Číny nároky Filipín z velké části vycházejí z principu úmluvy UNCLOS III i přesto, že vedle nároků odvozených z úmluvy UNCLOS III zde mohou uplatnit také historické důvody. V případě Číny závisí její nároky na oblast Jihočínského moře na historickém a mezinárodním právu, jež spolu nesporně souvisí. Filipíny definovaly své nároky na základě UNCLOS III s tím, že vyloučily jakékoliv zvykové právo pro námořní vymezení. Na základě tohoto argumentu proto veškeré čínské nároky uplatňované na základě historie zanikají v době, kdy Čína přijala úmluvu UNCLOS III (Patterson 2014: 1232).

Ve své podstatě jsou filipínské nároky uplatňovány na principu výlučné ekonomické zóny, podle něž mají všechny pobřežní národy právo na výlučnou ekonomickou zónu rozprostírající se 200 mil od pobřeží. V případě, že se výlučné ekonomické zóny překrývají, dochází k vymezení dvou zón na základě mezinárodního práva, jak je také ukotveno v úmluvě UNCLOS III (Patterson 2014: 1233).

V roce 2013 Filipíny vytvořily formální prohlášení adresované Číně, podle kterého by mělo být umožněno, aby byl jakýkoliv spor rozhodován podle pravidel UNCLOS III (Patterson 2014: 1234).

4.3 Vietnam

Celé Spratlyho a Paracelské ostrovy údajně spadají pod Vietnam na základě historických argumentů již od započetí aktivity vietnamských plavidel na moři v 17. století. Za jeden z významných milníků je považován rok 1933, kdy byla administrativa francouzských kolonií přenesena na vietnamskou vládu (Dolven – Manyin – Kan 2014: 15). V červnu stejného roku totiž Francie prakticky anektovala Paracelské a Spratlyho ostrovy a prohlásila je za součást Francouzské Indočíny. Po přenesení administrativy proto ostrovy o několik měsíců později připadly vládě Vietnamu. Vietnam rovněž tvrdí, že k obsazení Spratlyho ostrovů ho opravňuje rozsah jeho kontinentálního šelfu a výlučné ekonomické zóny. Nicméně, ne vždy Vietnam uplatňoval tento nárok pokaždé v souladu s ustanoveními úmluvy UNCLOS III (Rowan 2017: 425). Podle článku

autorů Dolvena, Manyina a Kana ovšem nebyly vietnamské nároky nikdy přesně vymezeny ať už v psaném dokumentu nebo na mapách (Dolven – Manyin – Kan 2014: 15).

Na druhou stranu, autorka Monique Chemillier-Gendreau se ve své knize *Sovereignty over the Paracel and Spratly Islands* zmiňuje, že existuje mnoho dokumentů z 18. a 19. století, které potvrzují suverenitu Vietnamu na souostroví. Tehdy nebyl o ostrovy zájem kvůli těžbě nerostných surovin, ale hlavně pro jeho bohatý zdroj fauny a flóry. Nacházelo se zde velké množství želv, sumýšů, či perleti (Chemillier-Gendreau 2000: 66–67). Další dokumenty by se měly vztahovat k první polovině 19. století, kdy se vietnamská společnost pověřená králem vydávala na ostrovy za účelem průzkumu, zisku informací o námořních trasách a pozdějšího vytváření map. Další panovník zde údajně nechal vysadit několik stromů, které měly v budoucnu sloužit jako navigace pro námořní plavidla (Chemillier-Gendreau 2000: 68). Veškeré tyto údaje byly údajně převzaty z vietnamských historických dokumentů, jejichž pravost měla být potvrzena různými zahraničními autory (Chemillier-Gendreau 2000: 69). Tento fakt ovšem vyvrací tvrzení předchozích autorů Dolvena, Manyina a Kana, kteří tvrdí, že vietnamské nároky nejsou zakotveny v žádném psaném dokumentu (Dolven – Manyin – Kan 2014: 15).

4.4 Malajsie

V roce 1979 si Malajsie začala nárokovat oblast v Jihočínském moři na základě svého kontinentálního šelfu, podle nějž má právo na ostrůvky obsazené Filipínami i Vietnamem. Její nároky se kryjí prakticky se všemi zeměmi nárokuujícími si oblast Jihočínského moře, neopírají se ovšem tolik o historická tvrzení. Malajsie požaduje suverenitu na dvanácti ostrovech, které jsou uvnitř jejího vymezeného kontinentálního šelfu (Dzurek 1996: 46). Šest z těchto ostrovů je obsazeno malajskými vojáky. Malajská vláda také využívala půdu z pevniny pro výstavbu hotelu, přístávací dráhu a vybudování zázemí pro potápěče zkoumající okolí útesu. Tři další útesy jsou neobsazené a na zbylých třech se kříží nároky více států. Útes Commodore Reef je nárokován Filipínami a

Malajsií. Amboyna Cay a Braque Canada Reefs jsou nárokovány Malajsií a zároveň Vietnamem (Rowan 2017: 420).

Jak již bylo řečeno, Malajsie své nároky velmi zakládá na konceptu kontinentálního šelfu zakotveném v úmluvě UNCLOS III. Tyto nároky jsou také zakotveny v zákoně o kontinentálním šelfu (*Continental Shelf Act*) přijatém v Malajsií v roce 1966. Na tento zákon se Malajsie nejednou odvolala, aby ospravedlnila své nároky v Jihočínském moři (Rowan 2017: 420).

Malajsie je ovšem pro ostatní země poměrně malý protivník vzhledem k menšímu rybářskému průmyslu a hospodářství oproti zbylým aktérům (Dzurek 1996: 46). Ze strany Malajsie nikdy nebylo použito násilí za účelem získání suverenity na nějakém z ostrovů či útesů. Pouze na jaře v roce 1955 Malajsie krátce zadržela filipínské rybářské plavidlo z toho důvodu, že porušilo hranice její výlučné ekonomické zóny. Z opačného pohledu je prakticky nekonfliktní (Rowan 2017: 421).

4.5 Brunej

Brunej stejně jako Malajsie neprezentuje své požadavky na základě historických nároků a má poměrně omezené nároky týkající se výlučné ekonomické zóny nacházející se 200 mil od pobřeží. Nároky Bruneje související s vytyčením kontinentálního šelfu se střetávají převážně s malajskými, a to vzhledem k tomu, že požadavky Bruneje zahrnují Louisa Reef, Owen Shoal a Rifleman Bank, které si Malajsie také nárokuje (Dzurek 1996: 45).

Nároky Bruneje na Louisa Reef jsou poměrně omezené, neboť je tento útes tvořen pouze dvěma skalami, které při přílivu částečně vyčnívají na hladinu (Rowan 2017: 419). Útes Rifleman Bank si Brunej nárokuje již od roku 1954. Tento nárok je založen na prohlášení obsaženém ve vyhlášce vydané Británií v roce 1954, kde Británie prohlašuje, že hranice ostrova Borneo na kterých se nachází samotná Brunej, budou zahrnovat oblast kontinentálního šelfu a teritoriálních vod (Rowan 2017: 420).

Na základě nové mapy publikované Brunejí v roce 1988 došlo k rozšíření kontinentálního šelfu tohoto státu na 350 námořních mil, což opodstatňuje

územní nárok Bruneje na útes Rifleman Bank. Tyto nároky, konkrétně ten na prodloužení kontinentálního šelfu, ale nejsou přesně v souladu s úmluvou UNCLOS III, protože podle úmluvy je možné prodloužit kontinentální šelf pouze v případě, že nedojde k jeho narušení (Rowan 2017: 420). S tímto problémem se ovšem potýkají všichni hlavní aktéři zapojení do konfliktu, v tomto případě proto, že kontinentální šelfy všech zúčastněných států se vzájemně překrývají.

4.6 Indonésie

Indonésie se sice neřadí k hlavním aktérům, kteří si v Jihočínském moři nárokují Spratlyho a Paracelské ostrovy, ovšem není vyloučena možnost, že by se v budoucnu mohla do konfliktu více zapojit. Podobně jako Brunej si Indonésie nenárokuje Spratlyho a Paracelské ostrovy za účelem zisku nového území. Její nároky se týkají ochrany indonéských zájmů, konkrétně vymezení výlučné ekonomické zóny, která se kryje s čínskými, malajskými a vietnamskými pohledávkami. Sporná je především čínská linie devíti čar zahrnující ostrovy Natuna bohaté na ložiska zemního plynu (Rowan 2017: 420). Tyto ostrovy leží v nejsevernější části indonéského souostroví na jihu Jihočínského moře. Sousední státy je vždy uznávaly jako součást indonéské EEZ až do roku 2016, kdy Čína otevřeně prohlásila, že se jedná o tradiční čínskou rybářskou oblast. Tyto ostrovy jsou ovšem součástí Indonésie, a tak je pochopitelné, že se jich stát nechce vzdát (Connelly 2016).

Indonésie se od počátku snažila podporovat silné postavení aliance ASEAN a s ní také rozložení sil v jihovýchodní Asii. Bývalý ministr zahraničí Marty Natalegawa odkazoval na tuto strategii jako na dynamickou rovnováhu, jež měla zachovat dobré vztahy s Čínou. Proto se také sama Indonésie prezentuje jako nepřímý aktér v Jihočínském moři. Díky tomu má možnost hrát roli „čestného zprostředkovatele“ při jednání o sporech v dané oblasti (Connelly 2016).

V roce 2016 došlo k několika incidentům mezi Čínou a Indonésií spočívajících v pronásledování a případném zajímání čínských plavidel v situaci, kdy indonéská námořní hlídka zaměřila čínské rybolovné plavidlo narušující

indonéskou EEZ. I přesto, že Indonésie rozšířila zbrojní vybavení jednotek operujících u ostrovů Natuna, není zatím pravděpodobné, že by mezi těmito dvěma státy došlo k vyhrocení konfliktu, vzhledem k tomu, že nynější prezident Indonésie Joko Widodo se stále snaží udržovat dobré vztahy s Čínou hlavně kvůli zajištění přísunu větších investic do indonéských projektů v oblasti infrastruktury ze strany Číny (Connelly 2016).

4.7 Čína

Právě Čínská lidová republika je zobrazována jako nejaktivnější účastník tohoto sporu. Většina aktérů se snaží uplatňovat své nároky tak, aby byly v souladu s UNCLOS III. Čína se snaží své nároky obhájit zejména historickými argumenty. Z historického hlediska má údajně nárok uplatnit suverenitu na čtyřech hlavních souostrovích, kterými jsou Spratlyho a Paracelské ostrovy, Pratské ostrovy, Scarborough Reef a Macclesfield Bank. Na druhou stranu, podle Monique Chemillier-Gendreau neexistují jakékoliv důkazy o nějaké zmínce, týkající se čínských historických nároků například v celém 18. století (Chemillier-Gendreau 2000: 74). Problémem je také však již zmíněná neobyvatelnost některých ostrovů. Podle úmluvy UNCLOS III si totiž státy mohou nárokovat pouze trvale obyvatelné ostrovy. Stejně tak si státy nemohou nárokovat suverenitu na útesu, který je prakticky trvale potopen pod hladinou (Beckman 2013: 153–154). Proto se státy snaží ostrovy uměle rozšiřovat pomocí nánosů písku. Díky nové ploše, která je zde vytvořena, mohou státy započít s budováním a následným obydlováním základen, čímž se tak pravděpodobně snaží obejít stanovisko týkající se neobyvatelnosti zmíněné v úmluvě UNCLOS III.

Dalším historickým argumentem je vykreslení takzvané linie devíti čar na počátku 20. století, na jehož základě si Čína nárokuje zhruba 80–90 % oblasti Jihočínského moře. Tato linie je znázorněna linií ve tvaru „U“ devíti čarami a měla by znázorňovat pomyslnou hranici na hladině moře. Čína si vždy stála především na argumentu týkajícím se linie devíti čar. I přesto, že úmluva UNCLOS III stanovuje veškerá pravidla, která se týkají prakticky všech

aspektů oceánského prostoru, není Čínou plně respektována. V souvislosti s tímto problémem čínská armáda obsadila rovnou několik ostrovů v Jihočínském moři (Patterson 2014: 1221). Ostatní aktéři jsou ovšem poněkud skeptičtí ohledně uplatňování pravomocí v této oblasti z toho důvodu, že dochází k překrývání linie s EEZ ostatních států, které EEZ vlastní, a není tak jasné, jaké pravomoci který stát má (Dolven – Manyin – Kan 2014: 9–10).

V neposlední řadě se Čína prezentuje jako první země, která objevila a pojmenovala ostrovy v Jihočínském moři a rybolov zde z její strany probíhal již od druhé poloviny 14. století za vlády dynastie Ming (Dolven – Manyin – Kan 2014: 9–10). Toto tvrzení ovšem narušuje nárok Filipín, které datovaly počátek svých aktivit v oblasti do 40. let 20. století. Ani o mnoho let později neváhala Čína ukázat, jakou disponuje silou a jaké je její postavení v regionu. Vytvořila novou administrativní jednotku spadající pod provincii Hainan, která má kontrolovat region a vyměřovat daně v rybářském a těžebním odvětví (Patterson 2014: 1221).

Čína prakticky nikdy nebyla schopna a pravděpodobně ani nepovažovala za nutné ospravedlňovat své jednání. Problémem je, že historické nároky a nároky uplatňované na základě linie devíti čar nemůže Čína jakkoliv právně podložit, vzhledem k tomu, že tyto nároky spadají do mezinárodního zvykového práva (Patterson 2014: 1227). Jak také zdůrazňují Filipíny, ostrůvky v Jihočínském moři jsou skály, nikoli ostrovy (Patterson 2014: 1233). Tím odkazují na článek 60 úmluvy UNCLOS III, který uvádí, že skály které neumožňují trvalé osídlení nebo nejsou schopny ekonomicky zabezpečit samy sebe, nemají žádnou výlučnou ekonomickou zónu ani kontinentální šelf (UNCLOS 1973: 45). Tento fakt si ovšem Čína vysvětluje tak, že pokud by dané skály neměly žádnou výlučnou ekonomickou zónu ani kontinentální šelf, nevztahovala by se tak na ně žádná právní ustanovení a Čína by tak měla nárok na veškerou souš na území Jihočínského moře, která nedisponuje prvky EEZ a kontinentálního šelfu (Patterson 2014: 1221).

Čínu lze charakterizovat jako neaktivnějšího účastníka sporu o Jihočínské moře. Za svými nároky si stejně jako ostatní aktéři stojí tak silně nejen proto, aby

v oblasti co nejvíce rozšířila svůj vliv, ale využívá je také hlavně z toho důvodu, aby ospravedlnila své jednání a námořní výhody, které souvisí právě s touto oblastí (Rowan 2017: 427).

5 Spory v Jihočínském moři

Jak již bylo řečeno, Čína je ostatními aktéry považována za nejaktivnějšího aktéra v oblasti Jihočínského moře. Ne vždy prosazovala své zájmy tak jako v dnešní době. Číňané si vždy stáli za svými nároky a odmítali či nerespektovali jakákoliv nařízení, popřípadě vydané úmluvy, které by je mohly určitým způsobem znevýhodnit. Čím více stát roste, tím více se zvětšují jeho aspirace na roli hegemonu v regionu, což může mít vliv na častější odmítání ustupovat v teritoriálních sporech. Ostatní státy mohou toto chování brát jako agresivní vůči jim samým. V roce 2009 se Čína stala druhým největším spotřebitelem ropy po Spojených státech amerických a je pravděpodobné, že do roku 2030 se její spotřeba zdvojnásobí, což by znamenalo, že Spojené státy americké překoná (Buszynski 2012: 141). Důležitý vliv také můžeme přiřadit posupnému růstu ekonomiky. V době ekonomických krizí mezi léty 1949–1978 nemohla investovat velké množství financí do tolika sektorů jako dnes. Po ekonomickém vzestupu a většimu přílivu peněz do státního rozpočtu může Čína mnohem více financovat například sektor vojenský. Díky značné modernizaci ozbrojených složek v Číně dochází logicky k většímu napětí mezi ostatními aktéry. Tím pádem může docházet k menším či větším konfliktům, které vyvolá pouze nejistota a pocit ohrožení.

Velmi častými konflikty, často poměrně upozadřovanými jsou menší či větší spory spojené s obsazováním a zajímáním lodí cizího státu v oblasti Jihočínského moře. Nejčastější spory v Jihočínském moři jsou také mezi Vietnamem a Čínou. V určitých částech Jihočínského moře nejsou státy ochotny uznat suverenitu jiného státu, přičemž jsou přesvědčení, že území náleží právě jim samým. Z toho důvodu pak často dochází k zajímání lodí i s posádkou a následnému vymáhání velice nákladných pokut za propuštění.

5.1 Pirátství

Pirátství ohrožuje nejen bezpečnost námořní dopravy, ale také životy námořníků a bezpečnost plavby a obchodu. Pirátské útoky mohou mít dalekosáhlé důsledky jako ztráty na životech, fyzickou újmu, významné narušení

obchodu a navigace, finanční ztráty, zvýšení nákladů na bezpečnost, či například zabránění humanitární pomoci (United Nations 2012). Podle 101. článku úmluvy UNCLOS III pirátství spočívá v případném nezákonném násilí nebo zadržení, popřípadě v náznavu drancování spáchaném proti posádce a jejímu majetku na soukromé lodi či v letadle (UNCLOS 1973: 60–61). Tradiční koncepce pirátství se musí skládat ze tří základních prvků, aby mohlo být jednání za pirátství považováno. Jednak se musí jednat o neoprávněný akt násilí. Tento akt nesmí proběhnout v rámci teritoriálních vod žádného státu. A podle posledního kritéria musí být konflikt veden jedním plavidlem proti druhému (Pulungan 2010: 309).

Pirátství je samo o sobě v asijském regionu velkým problémem. Existence samotného pirátství byla vždy vázána na mezinárodní námořní obchod. Proto se vyskytuje prakticky jen ve stejných místech jako obchodní lodě. Nejčastěji zajímanými loděmi jsou tankery, dále velké transportní lodě či lodě vezoucí kontejnery (ICC IMB 2017: 11).

K rozšíření námořního obchodu došlo v posledních letech velmi rychle, díky rostoucím ekonomikám států a obchodním tokům mezi nimi, dále díky rostoucímu dovozu nebo například spotřebě energie. Námořní obchod se od roku 1945 zdvojnásobil prakticky každých deset let, stejně tak stavba lodí od roku 1990 (Rosenberg 2009: 44). Od roku 1990 byla také v Jihočínském moři zaznamenána více než polovina světových případů pirátství (Rosenberg 2009: 43).

Podle mezinárodní námořní organizace (*International Maritime Organization – IMO*) počet útoků ve světě činil kolem 470 v roce 2000 a 550 útoků v roce 2011. Samotné Jihočínské moře čelilo údajně až 150 útokům ročně, přičemž velká část z nich se uskutečnila v přístavech. Skutečný počet je ovšem pravděpodobně vyšší, protože přepravní společnosti často neoznámí útok žádný například kvůli špatné publicitě či vyššímu pojistnému (Schoenberger 2014).

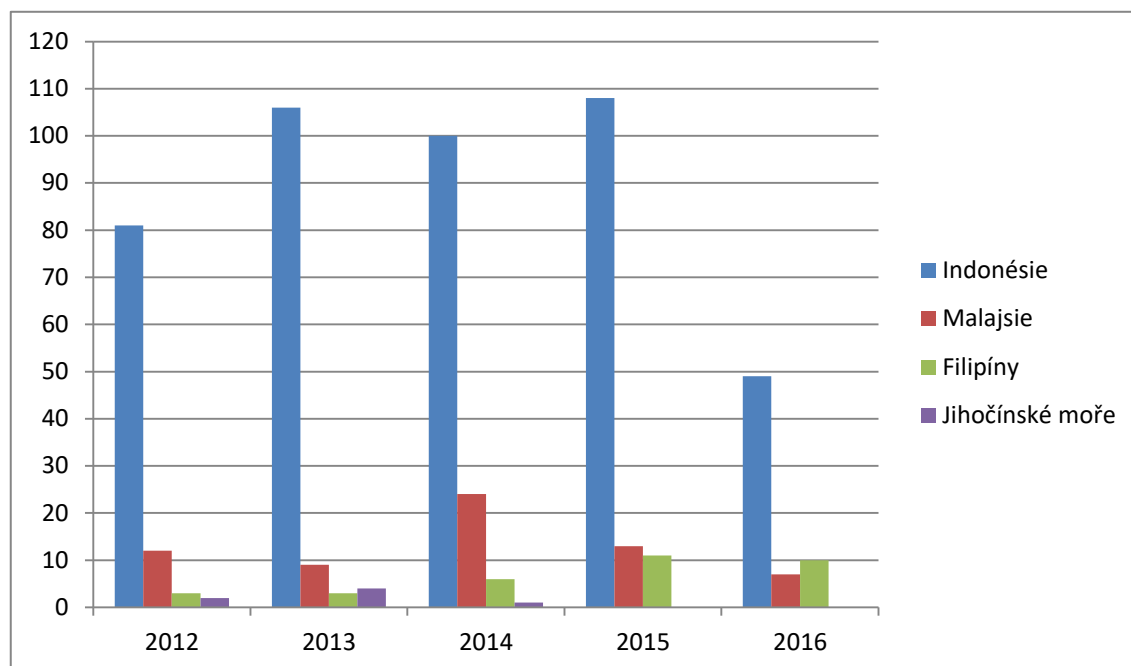
Geografie Jihočínského moře je pro piráty velmi vhodná díky členitému terénu a velkému počtu ostrovů, poloostrovů a zálivů. Piráti zneužívají fakt, že je tento region velmi důležitý z hlediska obchodních tras (Rosenberg 2009: 44). Pokud by lodě nechtěly riskovat pirátské útoky, musely by plout kolem

Indonésie, což znamená prodloužit trasu o více než 800 kilometrů, a zároveň vyžaduje velké zvýšení nákladů na samotnou dopravu. V roce 2001 při průzkumu Mezinárodní námořní organizace (*IMO*) bylo identifikováno více než 13 000 případů padělaných dokumentů obsahující informace jako například jméno lodi, tonáž, rozměry, či jméno vlastníka lodi. Většina těchto dokumentů pocházela z Indie a Filipín. To poskytuje jednoduchou příležitost k průniku lodí pochybného charakteru. (Rosenberg 2009: 54). Piráti využívají pod falešnými identitami takzvané „fantomové lodě“, které buď unesli, nebo koupili na sběrném trhu (Rosenberg 2009: 55).

Podle nedávných zpráv z Mezinárodního námořního úřadu (*International Maritime Bureau – IMB*) případy pirátství klesly na nejnižší možnou úroveň za posledních 20 let (Marine Insight 2017a). Některé trasy ovšem stále zůstávají nebezpečné, přičemž se začíná rozmáhat trend únosů posádek. Došlo také k nárůstu agresivity únosců, kteří disponují čím dál častěji moderními zbraněmi, noži a dalšími donucovacími prostředky. Počet útoků v některých zemích zaznamenal sice sestupnou tendenci, ovšem celosvětově je počet útoků čím dál tím vyšší. Od roku 2015 do roku 2016 vzrostl počet únosů až na 150 plavidel v celosvětovém měřítku (Marine Insight 2017b).

Od roku 2012 je v počtu útoků v Asii velmi vysoko Indonésie následována Malajsií. Útoky v Indonésii mezi léty 2012 až 2016 dosáhly nejvyšší hodnoty 108 útoků v roce 2015, zatímco o rok později se počet útoků snížil až na 49. Malajsie také zaznamenala sestupnou tendenci těchto hodnot, kdy se dostala v roce 2016 na sedm útoků ročně, zatímco počet útoků na Filipínách se zvýšil ze tří v roce 2012 na 10 v roce 2016. Konkrétně Jihočínské moře zaznamenalo nejvíce útoků v roce 2014. Roky 2015 a 2016 nebyly zaznamenány (ICC IMB 2017: 5).

Příloha č. 2: Znárodnění počtu pirátských útoků ve vybraných zemích asijského regionu

Zdroj: Vlastní zpracování s využitím údajů Mezinárodního námořního úřadu <http://www.allaboutshipping.co.uk/wp-content/uploads/2017/01/2016-Annual-IMB-Piracy-Report-ABRIDGED.pdf>, 24. 4. 2017

Lodní společnosti a majitelé lodí jsou odpovědní za přijetí protipirátských bezpečnostních opatření v podobě zámek, závor na nákladu či satelitního systému sledující zásilky po celém světě. Někteří ovšem tato bezpečnostní opatření ignorují, protože jsou přesvědčeni, že cena za ně je příliš vysoká a opatření se jim tak nevyplatí dělat. Je zde také řada faktorů, které naopak brání snahám zastavit pirátství. Nejvíce problematické je pirátství ve sporných oblastech, kde se kříží nároky států. V případě, že je zaznamenána pirátská loď ve vodách jednoho státu a není zastavena dříve, než vpluje do vlastních teritoriálních vod nebo než propluje skrz hranici druhého státu, je prakticky nemožné provádět další kroky, aby nedošlo ke zbytečným konfliktům mezi státy. Napětí v této oblasti je už tak velmi vysoké, a pokud by si státy vzájemně narušovaly výlučné ekonomické zóny a kontinentální šelf, situaci by ještě zhoršily. Proto se zatím daří zabránit tomuto problému jen velmi pomalu (Changgang 2016).

Problémem je, že Čínský jednostranný přístup je v rozporu s mnohostranným přístupem aliance ASEAN. ASEAN má potenciál k tomu, aby spravovala Jihočínské moře a pomáhala zde bojovat proti pirátství. To by bylo možné jen v případě, že by zde nepanovaly žádné vnitřní spory mezi státy. Pro ty je hlavní prioritou ochrana národní suverenity spíše než problém pirátství. S neustálými spory se ovšem vytrácí i možnost efektivního řešení tohoto problému. Ve výsledku je řešení regionálních konfliktů více ovlivněno národním zájmem než snahou o mnohostrannou spolupráci. Snahy vyřešit spor tady sice jsou, existují také vícestranné dohody, kde se státy zavazují proti pirátství bojovat, ovšem žádné nejsou nijak právně podloženy a jedná se spíše pouze o konsenzus.

5.2 Deklarace ASEAN o Jihočínském moři

Deklarace ASEAN o Jihočínském moři byla podepsána ministry zahraničních věcí členských zemí sdružení ASEAN. Všichni členové se hlásili k historickým, kulturním a společenským vazbám, jež souvisí se zeměmi obklopující oblast Jihočínského moře. Státy se zavázaly mezi sebou podporovat ekonomickou spolupráci, budovat vzájemný respekt a brát ohled na svobodu a svrchovanost jednotlivých států. Spolupráce také spočívala ve vzájemném kontrolování oblasti a zabraňování znečištění mořského prostředí, provádění záchranných operací, boj proti pirátství a nezákonnému obchodu s drogami. Cílem této deklarace bylo vyřešení všech otázek týkajících se svrchovanosti a otázek zabývajících se mírovým řešením sporu a to bez použití násilí či vojenské techniky. Dále dokument naléhal na všechny zúčastněné strany, aby zachovaly zdrženlivost za účelem pozitivního klimatu při řešení sporů. A v poslední řadě mělo být o jakémkoliv sporu rozhodnuto tak, aniž by byla dotčena svrchovanost státu, který se přímo zajímá o danou oblast (ASEAN 1992: 1–2).

Problémem však bylo a dodnes je, že aliance se viditelně již od svého založení v roce 1962 vyhýbá řešení záležitostí spojených s bezpečností (Rowan 2017: 433). Nutno dodat, že v dokumentu jako takovém není ani zmínka například o případném porušení nějakého z principů deklarace, natož jak se

chovat v případě vojenského střetu. Teprve díky Deklaraci o Jihočínském moři měla aliance ASEAN poprvé co dočinění s problémem, týkajícím se bezpečnosti. I přesto, že deklaraci tehdy podpořila většina členů aliance, Čína stále oponovala a odmítla se státy jakýmkoliv způsobem diskutovat (Rowan 2017: 433). V případě, že by deklarace obsahovala alespoň zmínku o tom jak postupovat či jak konkrétně potrestat takovéto jednání, nebylo by možné uskutečnit tyto kroky v případě Číny. Ta totiž nebyla a dodnes není členem aliance ASEAN. Pouze vyjádřila souhlas s principy Deklarace o Jihočínském moři, nikdy ji ale nepodepsala.

5.3 Spory mezi aktéry

Prakticky od konce 70. let 19. století, kdy již byli do situace v Jihočínském moři zapojeni všichni primární aktéři, docházelo ke konfliktům na moři především mezi těmito státy. V 70. letech docházelo například k časté výměně názorů doprovázených varovnými výstřely mezi Vietnamem a Čínou, kteří si souvisle nárokovali Spratlyho a Paracelské ostrovy, přičemž během této doby Čína zaujala velmi nekompromisní postoj k Vietnamu a odmítala ustoupit v jakémkoliv ze svých požadavků (Hyer 1995: 39).

Nejčastějším důvodem těchto konfliktů byly a dodnes jsou překrývající se výlučné ekonomické zóny a jejich narušování ze strany aktérů, doprovázené neochotou ustupovat ze svých požadavků, či nezdařené snahy o to spor urovnat. Z toho důvodu také často docházelo k menším či větším útokům mezi aktéry. V 90. letech se v Jihočínském moři několikrát střetly zájmy Číny a Filipín například na útesu Mischief Reef v roce 1995. Ve stejném roce vypálila čínská loď několik varovných výstřelů na vietnamskou nákladní loď, protože zasahovala do čínské zóny v oblasti ostrova Taiping (Rowan: 2005: 423). V následujících podkapitolách představím několik nejznámějších konfliktů, či sporných situací, které byly vybrány proto, že jako jedny z mnoha měly nebo mají značný vliv na situaci ve sporné oblasti, ale také pro velký zájem médií, který tyto spory vyvolaly.

5.3.1 Linie devíti čar

Ještě do nedávna byla a dá se předpokládat, že v budoucnu znovu bude největším sporným tématem linie devíti čar. Poprvé byla linie znázorněna v roce 1936 jako celistvá v mapě s názvem „Čínská národní mapa ponížení“ (*Chinese National Humiliation Map*), kterou vytvořil významný čínský geograf a nacionalista Bai Meichu. Již tehdy zahrnovala celé Jihočínské moře včetně útesu James Shoal na jihu Číny (Escobar 2016). Následně byla linie zveřejněna čínskou nacionalistickou stranou Čínské republiky Kuomintang po porážce Japonska na konci druhé světové války. Tehdy v prosinci 1946 byla nazývána jako linie jedenácti tečkovaných čar, popřípadě také již jako „linie U“. Linie byla znázorněna na mapě s názvem „Mapa ostrovů v Jihočínském moři“ (*Map of Location of the South China Sea Islands*) a prezentovala ostrovy nebo skupinky ostrovů ohraničené linií jako součást Čínské republiky (Gau 2012: 57–58).

Po ukončení občanské války v Číně mezi komunisty a nacionalisty (Kuomintang) komunistická strana Číny vyhlásila Čínskou lidovou republiku. Po roce 1954 byla linie jedenácti čar změněna na linii devíti čar jako ústupek Číny Severnímu Vietnamu (Rustandi 2016: 2). Po konci občanské války v Číně v roce 1949, vítězství komunistů a přesunu poražených příslušníků Kuomintangu v čele s Čankajškem na Tchaj-wan, prohlásila komunistická vláda, že jediný legitimní zástupce Číny zdědil všechny námořní nároky v regionu. Dvě čáry z linie jedenácti čar byly odebrány, aby nezasahovaly do Tonkinského zálivu. Tento akt byl učiněn spíše jako gesto vůči komunistickým soudruhům v Severním Vietnamu (Liu 2016).

Čína nikdy neuznala, že by linie byla právně nedoložitelná nebo v rozporu s úmluvou UNCLOS III z roku 1982. Nicméně, v červenci roku 2016 rozhodl mezinárodní arbitrážní soud v Haagu ve prospěch Filipín, které žádaly o arbitráž z důvodu porušení jejich práv Čínou. Výsledkem bylo tvrzení, že Čína nedisponuje žádným právem na ostrovy na tomto území. I přes toto rozhodnutí Čína oznámila, že ho nehodlá respektovat. Den po tomto prohlášení Čína vydala stanovisko o tom, že má právo vyhradit si pásmo vzdušné obrany nad Jihočínským mořem. Podle čínského ministra zahraničí by mělo takzvané

identifikační pásmo protivzdušné obrany (*Air Defense Identification Zone – ADIZ*) vyžadovat, aby letadlo letící nad touto oblastí nejprve informovalo Čínu a ta mu přelet povolila. Ke zřízení protivzdušné obrany Čínou došlo již v roce 2013. Tehdy byla zřízena nad Východočínským mořem, což mělo za následek velmi negativní odezvu ze strany Japonska a USA, přičemž tato zóna nebyla plně respektována ani jedním státem (Hunt – Jiang 2016).

5.3.2 Mischief Reef 1995

V roce 1995 se střetly Filipíny a Čínská lidová republika v oblasti útesu Mischief Reef složeného z atolů, které jsou prakticky z celé poloviny pod vodou. Čína Mischief Reef obsadila a začala ho využívat jako základnu pro rybolov a čínská rybářská plavidla. Filipíny se ovšem nesmířily s tímto jednáním a zničily čínské základny vymezující čínské území. V tomto případě jsou ovšem ve výhodě Filipíny. Oblast kolem útesu Mischief Reef totiž spadá do filipínské výlučné ekonomické zóny a je přes 1500 kilometrů vzdálená od čínské pevniny. Je nutné také zmínit, že Čína tento krok provedla i přesto, že v roce 1992 oficiálně přijala principy Deklarace ASEAN o Jihočínském moři (*ASEAN Declaration on the South China Sea*) (Rowan 2005: 421).

5.3.3 Situace v letech 2011–2013

Od roku 2011 došlo v průběhu několika let k silnému nárůstu sporů v Jihočínském moři týkajících se rybolovné činnosti a zkoumání podmořských zdrojů nerostných surovin. Zejména Čína byla charakterizována jako primární agresor, který klidně za použití násilných prostředků neváhá zasahovat do průzkumných činností jiných států, hledajících ropu a zemní plyn (Chan – Mingjiang 2015: 37).

V rámci incidentu z 26. května 2011 Vietnam obvinil Čínu, že dvě její průzkumná plavidla 26. května 2011 úmyslně přerušila kabely vietnamské průzkumné lodi pátrající po ložiscích ropy a zemního plynu v oblasti vietnamské výlučné ekonomické zóny asi 120 kilometrů od pobřeží jižního Vietnamu. Mluvčí ministerstva zahraničí v Číně prohlásil, že čínské lodě prováděly běžnou kontrolu v oblasti, která spadá pod čínskou správu (Buszynski 2012: 141).

Mluvčí Vietnamu tehdy uvedl, že je země rozhodnutá bojovat proti tomuto jednání, které zabránilo jeho průzkumným aktivitám, přičemž navíc jednal v souladu s UNCLOS III z roku 1982 v rámci pravidel kontinentálního šelfu a výlučné ekonomické zóny (Amer 2014: 22). Ačkoliv se Vietnam neuchýlil k násilným akcím, zavázal se, že bude pokračovat ve využívání dalších oblastí i přes varování Číny (Glaser 2012).

Frekvence podobných incidentů se v průběhu let stále zvyšovala. Vietnam již v roce 2012 tvrdil, že od roku 2005 bylo v oblasti Jihočínského moře zabaveno Čínou 63 vietnamských rybářských člunů i s posádkou, která čítala 725 členů. Požadavkem na propuštění všech členů posádky bylo zaplacení finanční pokuty. Tento konflikt nebyl prvním ani posledním. Velkou publicitu si také získal podobný incident v březnu 2010, kdy čínská rybářská loď zajala vietnamský rybářský člun se dvanácti muži na palubě v oblasti Paracelských ostrovů (Buszynski 2012: 143).

V roce 2013 zahájil Mezinárodní arbitrážní soud v Haagu na popud Filipín arbitrážní řízení v rámci UNCLOS III zpochybňující legalitu čínské linie devíti čar. Tehdy se ovšem ještě Čína odmítla tohoto řízení účastnit a trvala na tom, že by spor měl být vyřešen bilaterálně prostřednictvím dialogů na základě respektování historie a mezinárodního práva (Chan – Mingjiang 2015: 37). Tím pádem se prakticky vyhnula řešení této otázky na další tři roky. Teprve v roce 2016, kdy Filipíny zažádaly o arbitráž znovu, byla tato otázka opět otevřena. Výsledkem bylo již zmíněné zamítnutí nároku Číny na území Spratleyho a Paracelských ostrovů uplatňovaného na základě linie devíti čar.

V květnu 2014 Čína opět bez předchozího oznámení umístila vestavěnou ropnou plošinu Haiyang Shiyou 981 (HYSY-981) vlastněnou Čínskou národní pobřežní ropnou korporací (*China National Offshore Oil Corporation – CNOOC*) do sporné oblasti Paracelských ostrovů (Chan – Mingjiang 2015: 43). Problém byl ten, že Čína umístěním této plošiny narušila vietnamskou výlučnou ekonomickou zónu, což značně zhoršilo vztahy Číny a Vietnamu a došlo k dalšímu zvýšení napětí v této oblasti na nejvyšší úroveň od konce Studené války (Rustandi 2016: 3). Plošina zde byla navíc umístěna za doprovodu šesti

čínských válečných lodí a čtyřiceti plavidel čínské pobřežní hlídky. Pravděpodobně z toho důvodu Vietnamci znejistili a zdánlivé nedorozumění vyústilo v anti-čínský nacionalismus ve Vietnamu. Bylo zde zaznamenáno několik násilných incidentů například proti čínským firmám a samotným občanům čínské národnosti (Rustandi 2016: 5).

Nedlouho po incidentu HYSY-981 zveřejnilo filipínské ministerstvo zahraničí snímky, dokazující čínské aktivity na Johnsonově útesu v oblasti Spratleyho ostrovů. Snímky dokazovaly, že Čína na útesu působí již od roku 2012. Tyto aktivity jsou pravděpodobně velmi dobře promyšlenou strategií Číny, v rámci které Čína postupně znásobuje počet činností nejen na Johnsonově útesu. Cílem těchto rekultivačních zásahů na různých ostrovech je ve výsledku zásadní změna situace v souvislosti se sporem v Jihočínském moři (Chan – Mingjiang 2015: 43).

Na základě těchto incidentů lze říci, že Čína prakticky nerespektuje zákony, které jí nějakým určitým způsobem limitují. I přes deklaraci ASEAN z roku 1992 Čína jedná, jako by k žádné ratifikaci smlouvy nedošlo. Důkazem toho jsou o další incidenty. Například ten z roku 2012, kdy Čína prakticky anektovala atol Scarborough Shoal tak, že v oblasti trvale rozmístila námořní plavidla. Filipínské námořnictvo spatřilo několik čínských rybářských plavidel v oblasti Scarborough Shoal. O dva dny později po bližším prozkoumání čínských lodí bylo objeveno velké množství nelegálně vylovených korálů, škeblí a dalších mořských živočichů (Miks 2012). Při pokusu o zatčení čínských pytláků byli Filipínci zastaveni dvěma čínskými loděmi, což vyvolalo dvouměsíční patovou situaci, kterou přerušilo až zhoršené podnebí, kdy obě země byly nucené ustoupit před tajfunem vzniklým v oblasti sporu. Výsledkem tohoto konfliktu bylo upevnění vazeb Filipín a USA. (Aljazeera 2012).

Na jednu stranu jsou zde viditelné snahy ze strany Číny urovnat spory v Jihočínském moři nebo minimálně řešit případné konflikty v poklidu. Nicméně, mezi státy panuje viditelné napětí. Při pohledu na Čínu a Vietnam lze vidět možnou snahu o zlepšení vztahů mezi těmito státy při zřízení takzvané „horké linky“ v roce 2012, ovšem i přesto komunikace mezi nimi poněkud vážně. Čína

odmítá jakkoliv diskutovat o Paracelských ostrovech a Vietnam odmítá v oblasti prakticky jakékoliv zásahy ve prospěch Číny (Amer 2014: 27).

5.3.4 Velká čínská písečná zeď

S výstavbou písečných ostrovů započala Čína v roce 2014. Tyto ostrovy jsou vytvářeny převážně za pomoci velkých nánosů písku, díky kterým dojde k vytvoření nového, popřípadě rozšíření stávajícího ostrova.

Jedním z nejznámějších příkladů je útes Fiery Cross s nově vystavěným letištěm a vojenskou technikou. Tyto ostrovy postupně vybavuje nejen vojenskými základnami a letišti, ale také přístavy. V případě budování letišť existují další obavy, týkající se čínských aktivit. Výstavba armádní rozjezdové dráhy by totiž mohla mít velký vliv na schopnost Číny projektovat vzdušnou obranu tisíce kilometrů od vlastní pevniny (Rustandi 2016: 7).

Jako další příklad lze uvést útes Mischief Reef, kde by podle satelitních snímků měla již stát vojenská základna. Řada regionálních zemí včetně Tchajwanu, Vietnamu a Malajsie podobně rozšířila svá území tímto způsobem, nicméně Čína jako jediná prakticky transformovala celý útes do umělého ostrova v Jihočínském moři (Rustandi 2016: 7).

Tyto rekultivační zásahy nemají příznivé dopady ani na samotný ekosystém. Speciální prostředky používající se k výstavbě umělých ostrovů nasávají písek a kameny z mořského dna a navršují je přes korálové útesy, případně za umělé stěny, čímž dojde k vytvoření nové plochy ostrova, a zároveň tak k velkému zásahu do původního mořského podloží (Paul 2016: 14). Těmito postupy dochází k porušení 145. článku úmluvy UNCLOS III podle kterého se státy zavázaly ochránit mořské prostředí před škodlivými vlivy pramenícími z činností konaných v dané oblasti. Podle tohoto článku byla mimo jiné stanovena pravidla pro prevenci, snížení a kontrolu znečištění a proti jiným nebezpečím jako například zasahování do ekologické rovnováhy mořského prostředí se zvláštní pozorností zaměřenou na vrtání, bagrování či výstavbu různých zařízení. Stejně tak se článek týká ochrany a zachování přírodních zdrojů v oblasti a prevenci poškození flóry a fauny mořského prostředí

(UNCLOS III 1973: 73).

V průběhu rekultivace Spratlyho souostroví bylo přepraveno více než deset milionů metrů krychlových písku za předpokladu, že byly přepraveny na pět útesů. V březnu 2015 bylo z nánosů vytvořeno zhruba 14,5 kilometrů čtverečních písečné plochy. Velitel amerického loďstva v Tichomoří, admirál Harry Harris, tuto plochu ironicky nazval Velká písečná zeď (*The Great Wall of Sand*). Hlavní zásahy byly prováděny v severní části Paracelského souostroví, na ostrově Woody Island (2,13 km²) a na útesech Fiery Cross Reef (2,74 km²), Subi Reef (3,95 km²) a Mischief Reef (5,85 km²). Na každém z těchto území byla vystavena také tři kilometry dlouhá přistávací dráha důležitá pro bojová letadla a bombardéry s dlouhým doletem (Paul 2016: 14).

Podle vyjádření Číny se nejedná o militarizaci, ale o nezbytná ochranná opatření. Ovšem z pohledu okolních aktérů se jedná o promyšlenou strategii ze strany Číny. Díky umělým ostrovům je totiž schopna rozšířit okruh svých rybářských flotil, pobřežní stráže a armády. Nové základny také posílí čínský vzdušný prostor. Díky novým základnám může Čína pravidelněji a efektivněji operovat v Jihočínském moři a je schopna kontrolovat poměrně velkou oblast (Paul 2016: 16).

6 USA a Jihočínské moře

Čína si již dlouhou dobu stěžovala, že zapojení nepřímých aktérů ve sporu o Jihočínské moře, zejména USA, komplikuje tento spor jako takový a komplikuje zároveň možné snahy vyřešit spor mírovou cestou. Tomuto tvrzení napomáhá také přesvědčení Číny, že USA a další mocnosti, jako Indie a Japonsko, nemají žádné právo jakkoliv zasahovat do tohoto sporu. Současně také Čína USA obviňuje ze spolupráce a hlavně uzavírání tajných dohod se státy jako například Filipíny a Vietnamem či Japonskem (Chan – Mingjiang 2015: 40).

Spojené státy americké dlouhodobě zastávaly tvrzení, podle kterého jim nepřipadají žádné územní nároky v oblasti Jihočínského moře. Stát ani nezaujímal žádnou pozici v některém z konkrétních sporů týkajícího se nároku na suverenitu na daném území. Spojené státy americké pouze chtěly podporovat svobodu navigace v těchto vodách a stavěly se proti zastrašování, vyhrožování a případnému nátlaku, či větší síly ze strany ostatních států více zapojených do konfliktu. Administrativa tehdejšího prezidenta Baracka Obamy podnikla několik kroků s cílem zvýšit míru zapojení USA v územních sporech o Jihočínské moře (Dolven – Manyin – Kan 2014: 3). Obama také zdůraznil význam asijských politicko-bezpečnostních organizací, zejména aliance ASEAN a trval na přítomnosti USA v Jihočínském moři a podpoře vojenských cvičení států ASEAN v této oblasti (Simon 2012: 1003). Do společných námořních a vzdušných cvičení se USA také zapojily se všemi státy kromě Číny a Tchaj-wanu participujícími na konfliktu (Simon 2012: 1005).

V roce 2010 administrativa Baracka Obamy předložila nový plán, doktrínu Air-Sea Battle, která kombinuje prvky letecké a námořní aktivity sloužící k zastrašení nebo případné porážce Číny v rámci Jihočínského moře (Simon 2012: 1012). V roce 2011 prezident Barack Obama vyzval k rozšíření dialogů o strategické a bezpečnostní výzvě a vyzval všechny zainteresované strany, aby se dohodly na pravidlech chování v Jihočínském moři (Simon 2012: 1014).

Různí autoři se zabývají otázkou, proč se vlastně Spojené státy americké zajímají o spor mezi asijskými zeměmi v regionu tak daleko vzdáleném od

Spojených států amerických. Jsou zde dva možné důvody. Pokud by Čína uspěla se svým nárokem uplatňovaným na základě linie devíti čar, zmizela by prakticky svoboda navigace a došlo by k ochromení námořní dopravy v jihovýchodní Asii. Současně, po ratifikaci Prohlášení o Jihočínském moři členy ASEAN v roce 1992 Čína znovu vymezila jako své území oblast kolem Paracelských ostrovů a podotkla, že by mohla stejně postupovat i v případě Spratlyho ostrovů. Pokud by byl tento krok přijat, námořní plavidla vstupující do oblasti a zároveň opouštějící Jihočínské moře, musela žádat Čínu o svolení, což se USA velmi přičí (Rowan 2017: 429).

Kromě svobody plavby mají také Spojené státy americké v tomto regionu určité obchodní zájmy. Americké ropné společnosti jsou zapojeny do mnoha těžebních projektů v Jihočínském moři. Ropná společnost Crestone Peak Resources založená v Denveru, podepsala smlouvu s Čínskou lidovou republikou v roce 1992 o průzkumu ropy v blízkosti Spratlyho ostrovů. V roce 1994 rozšířila americká společnost svou spolupráci s Čínou o zkoumání dalších oblastí (Rowan 2017: 430)

USA a Čína uznávají, že jejich ekonomiky jsou velmi úzce propojeny a obě země mají velký zájem na ekonomické prosperitě toho druhého a zároveň zdůrazňují význam politické komunikace. Státy se nadále zavázaly v roce 2016, že budou provádět pravidelné hovory prostřednictvím fór nebo vzájemných návštěv (The White House 2016).

Mnoho amerických firem vidí účast na čínském trhu jako rozhodující pro setrvání v žebříčku konkurenceschopnosti v globálním měřítku. Kromě toho Čína značně těží z dovozu USA o výrazně nižších nákladech na zboží. Čína je také druhým největším zahraničním držitelem amerických státních dluhopisů (1,1 miliardy dolarů ke konci roku 2016). Držení amerických cenných papírů Čínou pomáhá udržovat nízké úrokové sazby v USA. I přes rostoucí obchodní vazby jsou vztahy mezi oběma státy často plné napětí. Podle USA má toto napětí původ především v neúplném přechodu Číny k tržní ekonomice, což má negativní dopad na ekonomiku USA a nedostatek pracovních míst v USA (Morrison 2017: 16). Jako jeden z největších problémů je prezentován deficit USA v obchodu se

zbožím s Čínou, který se od roku 2015 zvýšil na 347 miliard \$ v roce 2016 (Morrison 2017: 9).

Mezi Čínou a USA došlo také ke konfliktu, který byl pravděpodobně jedním z důvodů ochlazení vztahů těchto států i přesto, že byl vyřešen prakticky mírovou cestou. V roce 2001 se srazily stíhačky Číny a USA. Při srážce zahynul čínský pilot a americký pilot byl nucen nouzově přistát na ostrově Hainan, kde byl zajat Číňany a propuštěn po 11 dnech (Rowan 2017: 430).

Ačkoliv USA nezaujímají pozici ve specifických námořních územních požadavcích, mají určité smluvní závazky s dalšími dvěma státy participujícími v tomto konfliktu. Bezpečnostní smlouva z roku 1960 mezi USA a Japonskem (*Security Treaty*) a Smlouva o vzájemné obraně (*Mutual Defense Treaty*) z roku 1951 mezi USA a Filipínami obsahují podmínky, za kterých by měly Spojené státy americké poskytnout vojenskou pomoc zemím, se kterými je smlouva uzavřena. Prezident Obama se snažil na návštěvě Filipín v dubnu 2014 nastínit postoj USA k povinnostem Smlouvy o vzájemné obraně (Dolven – Manyin – Kan 2014: 31). Prakticky zde ujistil Filipíny, že tento postoj je neměnný a USA v něm bude i nadále pokračovat. Po tomto projevu USA dokončily s Filipínami Rozšířenou dohodu o spolupráci v oblasti obrany (*Enhanced Defence Cooperation Agreement – EDCA*). Na základě této dohody má být umožněno Spojeným státům americkým využívat, popřípadě vylepšovat filipínské základny (Dolven – Manyin – Kan 2014: 32). V porovnání s ostatními státy mají Filipíny poměrně slabé vynucovací schopnosti, stejně jako Brunej. Jejich ozbrojené síly nemají dostatek zdrojů, jsou špatně vybavené a vyškolené. Letectvo nemají prakticky žádné a zastaralé lodě jsou těžší způsobilé k plavbě. Proto je pro Filipíny pomoc USA velmi cenná (Simon 2012: 1005). Společné obavy o bezpečnost pojí Filipíny i s Japonskem. V roce 2011 vedl tento zájem k uzavření smlouvy o vojenské spolupráci mezi Filipínami a Japonskem, jež měla rozšířit společná námořní cvičení (Simon 2012: 1009).

Japonsko i přesto, že není přímým účastníkem ve sporu o Jihočínské moře a od porážky ve druhé světové válce, kdy přišlo o veškerá okupovaná území, si nenárokuje žádné z nich, je také důležitým aktérem, kterého je potřeba zmínit.

Důležitým faktem je, že japonské lodě převáží velké množství ropy přes námořní koridory v Jihočínském moři. I když by tyto tankery mohly v případě problému moře obeplout kolem Indonésie, byla by tato varianta příliš nákladná a časově náročná (Rowan 2017: 430). Japonsko je dále znepokojeno neustálým růstem vlivu Číny, a proto usiluje o zvýšení svého vlivu, ale stále spoléhá především právě na Bezpečnostní smlouvu s USA. Také se snaží spolupracovat s aliancí ASEAN prostřednictvím multilaterálního jednání (Rowan 2017: 432). Významnou roli by Japonsko mohlo hrát při regulování čínských ambicí a snah neustále zlepšovat technologii čínských ponorek. Stejně jako USA má Japonsko zájem ve snaze zajistit mír a stabilitu v Jihočínském moři (Simon 2012: 1009).

V současné době jsou vztahy Číny a USA pravděpodobně nejvíce napjaté od té doby, co se USA začaly angažovat ve sporu o Jihočínské moře. Napětí mezi USA a Čínou se stupňuje hlavně od roku 2014, kdy již Čína započala s umělou výstavbou písčinych ostrovů pokračující dodnes. Jedním z příkladů je již zmíněná „Velká čínská písčná zed“ (Rustandi: 7).

Podle posledních zpráv se zdá, že administrativa nynějšího amerického prezidenta Donalda Trumpa bude zastávat mnohem více konfrontační postoj k Číně, než jeho předchůdce Barack Obama. Spojené státy americké dodnes nepřijaly žádné stanovisko týkající se územních sporů v Jihočínském moři, ale opakovaně prosazují právo na svobodu plavby ve sporných vodách. Nynější ministr zahraničí USA Rex Tillerson dokonce oznámil, že v budoucnu by měl být Číně udělen zákaz výstavby umělých ostrovů a s ním i její vstup na tyto ostrovy (Hunt 2017).

7 Zhodnocení čínské politiky

Napětí a spory v Jihočínském moři vedly ke značnému zhoršení regionální bezpečnosti a prakticky podkopaly vztahy Číny s ostatními státy jižní Asie. Po nástupu Si Ťin-pchinga do čela Čínské lidové republiky v roce 2013 je patrný značný nárůst aktivity ze strany Číny, což také souvisí se samotnou situací v Jihočínském moři. I přes náznaky spolupráce vztahy Číny s ostatními aktéry v posledních letech viditelně ochladly.

Na jedné straně se Čína prezentuje jako země snažící se zachovat přátelství s ostatními zeměmi, jako například na mezinárodní konferenci v Pekingu 15. května 2014. Na této konferenci prezident Xi Jinping vyzýval obyvatele a národy k prohlubování partnerství s Čínou a prosazování světového míru (China Daily 2014: 1). Na druhou stranu na tiskové konferenci, konající se ve stejný den v Pentagonu za přítomnosti armádního generála Martina Dempseyho, čínský generál Fang Fenghui v souvislosti s neshodami v Jihočínském moři pronesl: *„Nechceme dělat potíže. Nechceme vytvářet problémy. Ale problémů se nebojíme. V otázkách, které se týkají svrchovanosti nebo teritoriální celistvosti, zůstává náš postoj stejný“* (Shinkman 2014). Nejdříve tedy Čína slibuje zajištění míru a dává přednost řešení sporů diplomaticky. Následně ovšem odmítá odpovědnost za jakékoliv napětí v Jihočínském moři a prohlašuje, že pokud se kdokoliv bude vměšovat do jejích záležitostí, zůstane neoblomná a nadále bude bránit své území.

S nerespektováním pravidel souvisí také fakt, že Čína stále pokračuje například ve výstavbě „umělých“ ostrovů. Lze předpokládat, že jedním z důvodů, proč Čína podniká tyto kroky, je obejít pravidlo stanovené v úmluvě UNCLOS III, podle kterého se EEZ vztahuje pouze na obyvatelné ostrovy, popřípadě utvrdit soupeře v tom, že rozhodně nehodlá změnit názor a ustoupit ze svých stanovisek.

Dalo by se tvrdit, že spor v Jihočínském moři je prakticky neřešitelný z toho důvodu, že za celá desetiletí nedokázaly země participující na tomto konfliktu dodnes dojít k nějakému konsenzu. V průběhu let bylo ratifikováno několik smluv a vytvořeny aliance za účelem dohody a míru. Ty ovšem nebyly

vždy plně respektovány, popřípadě si je státy vyložily po svém. Čína vždy odmítala jakákoliv multilaterální jednání a dávala přednost spolupráci pouze prostřednictvím dialogů, proto pro ni ve většině případů aliance pozbývaly smyslu. Schopnost aliance ASEAN ovlivňovat dění v regionu právě prostřednictvím multilaterálních jednání je tedy v dnešní době velice slabá. Aliance působící jako zprostředkovatel dosud nebyla úspěšná v žádném ze sporů kvůli nedostatku konsenzu mezi jejími členskými státy a především Čínou, která odmítala jakákoliv rozhodnutí, která nebyla rozhodnuta v její prospěch.

Nároky Číny a ostatních států se kryjí prakticky ve všech ohledech ať už historických, či na základě křížících se výlučných ekonomických zón a teritoriálních vod. Historické argumenty spočívají většinou v přítomnosti loďstva příslušného státu v daném regionu od samého počátku sporu. Čína si jako jediná nárokuje největší část Jihočínského moře i přesto, že není schopna nijak obhájit nárok na základě linie devíti čar. Tento nárok zamítl v roce 2016 i arbitrážní soud v Haagu na žádost Filipín. Původně Filipíny zastávaly proamerický postoj, ovšem po zvolení nového amerického prezidenta Donalda Trumpa a nástupu nového prezidenta Rodriga Duterte k moci na Filipínách se začaly částečně obracet k Číně. Po konání arbitráže komunikace mezi Čínou a Filipínami prakticky nefungovala. Sám tehdejší filipínský prezident Benigno Aquino přirovnával Čínu k nacistickému Německu a snažil se posilovat vazby s USA. Duterte se ovšem snaží vztahy s Čínou opět obnovit hlavně z důvodu potenciální ekonomické pomoci, zatímco stále zachovává spolupráci s USA v oblasti obrany. Důvod tohoto chování není zatím úplně jasný, ale mohlo by jít například o obavy Filipín považující Spojené státy americké za nedostatečně silné a schopné zastavit Čínu v případě možné konfrontace, kterou během následujících let rozhodně nelze vyloučit (Heydarian 2017).

8 Závěr

Práce představuje Čínu jako hlavního ze šesti aktérů, jimiž jsou kromě Číny také Filipíny, Malajsie, Vietnam, Tchaj-wan a Brunej, nárokových si oblast Jihočínského moře, a objasňuje čínské aktivity konané za účelem zisku co největšího území. Nejdříve jsem nastínila historii samotného Jihočínského moře a nároků, které se v průběhu času výrazně změnily. Dále jsem se pokusila představit vymezení mořského prostoru a podrobně popsala Úmluvu Organizace spojených národů o mořském právu (UNCLOS III). Tato úmluva byla významným mezníkem při řešení tohoto sporu, díky níž došlo k vytvoření pojmu výlučné ekonomické zóny (EEZ). Dále jsem se věnovala jednotlivým aktérům přímo zapojených do tohoto sporu a potenciálu Jihočínského moře jako takového. V neposlední řadě jsem zdůraznila několik zásadních sporů, které měly velký vliv na vývoj situace v oblasti Jihočínského moře. V závěrečné části jsem rozebrala argumenty Číny a její postoj uplatňovaný nejen k hlavním aktérům Jihočínského moře, ale také ke Spojeným státům americkým, jejichž politika se v dnešní době může zdát poměrně nestálá, ovšem také více konfrontační.

S vzestupem čínské ekonomiky, následným zbrojením a s rostoucím strategickým významem Jihočínského moře dochází k většímu napětí mezi zúčastněnými aktéry a následným konfliktům. Strategický význam nebyl oblasti Jihočínského moře připisován od samého počátku. Původně bylo moře vnímáno pouze jako nebezpečná oblast, které se lodě vyhýbaly, natož aby zde plánovaly obchodní trasy. Postupem času zde bylo objeveno guáno, následně zemní plyn a ropa, které začaly státy těžit a následně s těmito surovinami obchodovaly. V souvislosti s rozšířením obchodu došlo v této oblasti také ke zvýšení počtu námořních tras, bez kterých by státy byly jen těžko schopny zmíněný obchod provádět.

Čína byla a je sice přístupná diplomatickým jednáním a je schopná dohodnout se určitým způsobem na jistých pravidlech, avšak problémem je, že pokud jsou požadovaná pravidla v rozporu s čínskými zájmy, končí Čína s jakoukoliv diskuzí a jedná podle vlastního uvážení. Čína vždy vycházela ze svých historických argumentů, podle kterých jí náleží až

90 % Jihočínského moře, a odmítá připustit, že by tomu mělo být jinak. Díky tomu nerespektuje stanovené mezinárodní smlouvy, které jsou tak jen těžko vynutitelné a její politika se čím dál tím více odklání od diplomatických řešení k vynucovacím.

Na základě analýzy v této práci můžeme vidět, že od počátku čínské aktivity v této oblasti se čínské zájmy prakticky nezměnily. Již v druhé polovině 19. století si Čína nárokovala prakticky 90% Jihočínského moře na základě „linie U“, což přetrvává dodnes. Tento nárok se díky tomu překrývá se všemi nároky ostatních aktérů, vzhledem k tomu, že „linie U“ zasahuje do výlučných ekonomických zón všech zúčastněných států. Čína vždy byla také považována za neaktivnějšího aktéra v tomto konfliktu.

Čínská veřejná diplomacie se navenek sice místy prezentuje jako neškodná s touhou podporovat mír s ostatními státy, ne vždy ovšem se podle toho chová. Vrátime-li se například k situaci zabývající se protivzdušnou obranou nad Jihočínským mořem, je vidět, že tento krok Čína opět podnikla v souvislosti s rozhodnutím Mezinárodního soudu, které pro ni mělo být nevýhodné. K žádosti vytvořit protivzdušnou obranu by nemuselo dojít vůbec nebo přinejmenším ne tak rychle, pokud by soud Číně neodepřel práva na území v Jihočínském moři. Dosavadní, ale i následné spory se samozřejmě mohou prodlužovat do nekonečna a bez dalších událostí, které budou následovat, nelze zatím přesně určit, jak tento spor dopadne.

I přes tyto faktory podle mého názoru ovšem není pravděpodobné, že by v budoucnu došlo k většímu ozbrojenému konfliktu. Obzvláště ne ze strany Číny, která uklidňuje okolí tím, že nemá zájem o žádné spory a chce prohlubovat spolupráci, pouze bude neústupně trvat na svých nárocích. Pokud tedy soudní dvůr rozhodl, že území sporných ostrovů nenáleží Číně, platí, že si ho nárokuje neprávem. Nicméně se zatím v poslední době neuchýlila k žádným větším útokům a pouze odráží útoky cizí, popřípadě reaguje na narušení nárokovaného území vlastního státu. Dalo by se tedy říci, že většina sporů vyplývá ze strachu okolních států a touhy získat co největší a na zmíněné zdroje nejbohatší území, ale pokud by se některý ze států pustil do ozbrojeného konfliktu, spíše by podle

mého názoru ztratil, než získal. Velkým důvodem je také ekonomická provázanost mezi státy. Sama Čína sice aspiruje na postavení hegemonu v oblasti, nicméně v případě ozbrojeného konfliktu by došlo hlavně k oslabení obchodních vztahů mezi státy a narušení jejich ekonomiky, nehledě na námořní obchodní trasy v regionu. Právě proto pravděpodobně zůstává tento spor stále vyhocený, ale zároveň latentní kvůli tomu, že si jsou státy vědomy, jaký vliv by měl na situaci ozbrojený konflikt.

Poněkud rozdílná situace je ve vztahu mezi Čínou a USA. USA jako jeden z vedlejších aktérů vždy prohlašovaly, že nemají žádné přímé zájmy v tomto konfliktu. Spolupracovaly hlavně s aliancí ASEAN a od začátku podporovaly svobodu navigace a plavby v Jihočínském moři. Zdánlivě ovšem nic nenasvědčuje tomu, že by někdy chtěly zlepšit vztahy s Čínou. Jedním z důvodů je snaha USA navázat vztah s ostatními aktéry, převážně založený na finanční pomoci od USA, jako například s Filipínami a Japonskem zapojenými do konfliktu. Jako další důvod lze považovat doktrínu Air-Sea Battle z roku 2010, jejíž koncept byl postavený prakticky proti Číně. I přesto nemají Spojené státy americké podle mého názoru důvod se snažit jakýmkoliv způsobem vyhrotil situaci v Jihočínském moři. Už jen proto, že USA nemají přímý zájem o oblast Spratlyho a Paracelských ostrovů ani kvůli rybolovu či nerostným surovinám, ale jde jim jen o svobodnou plavbu v této oblasti. Stejně tak jako u ostatních aktérů jsou USA s Čínou poměrně silně propojení v ekonomické oblasti a proto by vyvolání vojenského střetu ze strany USA bylo velmi nerozvážné.

Situace v dnešní době se poněkud změnila s přístupem Filipín k Číně a záleží také, jak bude postupovat nový americký prezident Donald Trump, jehož administrativa je poměrně odlišná od jeho předchůdce Baracka Obamy. Trumpovy výhrůžky týkající se pravděpodobné „války“ mezi Čínou a USA v průběhu 10 let mohou být pouze snahou o zastrašení či jako pokus dokázat silné postavení prezidenta a Spojených států amerických. Nicméně pokud by ke konfliktu opravdu došlo, nejen že by rapidně zhoršil vztahy mezi Čínou a USA, ale také by se výrazně změnila situace v oblasti Jihočínského moře.

9 Seznam použité literatury a pramenů

Aljazeera (2012). *Standoff at Scarborough Shoal*. 3. 8. 2012 (<http://www.aljazeera.com/programmes/101east/2012/07/201273093650328417.html>, 18. 3. 2017).

Amer, Ramses (2014). China, Vietnam, and the South China Sea: Disputes and Dispute Management. *Ocean Development & International Law* 45 (1), s. 17–40.

ASEAN (1992). *1992 ASEAN Declaration on the South China Sea*. 22. 7. 1992 (<https://cil.nus.edu.sg/rp/pdf/1992%20ASEAN%20Declaration%20on%20the%20South%20China%20Sea-pdf.pdf>, 18. 3. 2017), s. 1–2.

Beckman, Robert (2013). The UN Convention on the Law of the Sea and the Maritime Disputes in the South China Sea. *The American Journal of International Law* 107 (1), s. 142–163.

Bunsen, E. H. de. (1927). Formosa. *The Geographical Journal* 70 (3), s. 266–285.

Buszynski, Leszek (2012). The South China Sea: Oil, Maritime Claims, and U.S.-China Strategic Rivalry. *The Washington Quarterly* 35 (2), s. 139–156.

Connelly, L. Aaron (2016). *Indonesia in the South China Sea: Going it Alone*. Lowy Institute For International Policy (<https://www.lowyinstitute.org/publications/indonesia-south-china-sea-going-it-alone>, 9. 4. 2017).

Dolven, B. – Manyin, M. E. – Kan, S. A. (2014). Maritime Territorial Disputes in East Asia: Issues for Congress. *Congressional Research Service Report*. 14. 5. 2014 (<https://www.fas.org/sgp/crs/row/R42930.pdf>, 23. 11. 2016), 1–37.

Dzurek, J. Daniel (1996). The Spratly Islands Dispute: Who's On First? *Maritime Briefing* 2 (1), s. 1–66.

EIA (2013). *The South China Sea is an important world energy trade route*. 4. 4. 2013 (<https://www.eia.gov/todayinenergy/detail.php?id=10671#>, 14. 4. 2017).

Escobar, Pepe (2016). The Real Secret of the South China Sea. *Sputnik International*. 26. 7. 2016 (<https://sputniknews.com/columnists/201607261043636722-south-china-sea-real-secret/>, 13. 4. 2017).

Gau, Sheng-Ti Michael (2012). The U-Shaped Line and a Categorization of the Ocean Disputes in the South China Sea. *Ocean Development & International Law* 43 (1), s. 57–69.

Gendreau, C. Monique (2000). *Sovereignty over the Paracel and Spratly Islands* (Boston: Kluwer Law International).

Glaser, S. Bonnie (2012). Armed Clash in the South China Sea. *Council on Foreign Relations Press*. Duben 2012 (<http://www.cfr.org/asia-and-pacific/armed-clash-south-china-sea/p27883>, 18. 3. 2017).

Heydarian, Richard (2017). Philippines' Duterte seeks alliance with China but defence officials warn of strategic threat. *South China Morning Post*. 26. 3 2017 (<http://www.scmp.com/news/china/diplomacy-defence/article/2082090/philippines-duterte-seeks-alliance-china-defence>, 30. 3. 2017).

Hunt, Katie – Jiang, Steven (2016). South China Sea: China may establish air defense zone after losing court ruling. *CNN*. 13. 7. 2016 (<http://edition.cnn.com/2016/07/13/asia/south-china-sea-ruling-reaction->

adiz/index.html, 25. 11. 2016).

Hunt, Katie (2017). Trump, Tillerson and the South China Sea: What's at stake. *CNN*. 2. 2. 2017 (<http://edition.cnn.com/2017/02/02/asia/us-china-south-china-sea/>, 26. 3. 2017).

Hyer, Eric (1995). The South China Sea Disputes: Implications of China's Earlier Territorial Settlements. *Pacific Affairs*. 68 (1), s. 34–54.

Chan, I. – Mingjiang, L. (2015). New Chinese Leadership, New Policy in the South China Sea Dispute? *Journal of Chinese Political Science* 20 (1), s. 35–50.

Changgang, Guo (2016). South China Sea: Pivotal quandaries in controlling piracy. *Foreign Policy News*. 17. 9. 2016 (<http://foreignpolicynews.org/2016/09/17/south-china-sea-pivotal-quandaries-controlling-piracy/>, 23. 3. 2017).

China Daily (2014). *There is no gene for invasion in our blood*. 16. 5. 2014 (http://usa.chinadaily.com.cn/china/2014-05/16/content_17511170.htm, 26. 11. 2016), s. 1–2.

ICC IMB (2017). *Piracy and Armed Robbery Against Ships-2016 Annual Report*. Leden 2017 (<http://www.allaboutshipping.co.uk/wp-content/uploads/2017/01/2016-Annual-IMB-Piracy-Report-ABRIDGED.pdf>, 12. 4. 2017), s. 1–30.

Kaplan, D. Robert (2015). Why the South China Sea is so crucial. *Business Insider Australia*. 20. 2. 2015 (<https://www.businessinsider.com.au/why-the-south-china-sea-is-so-crucial-2015-2>, 22. 3. 2017).

Kingdon, Emma (2015). A Case for Arbitration: The Philippines' Solution for

the South China Sea Dispute. *Boston College International and Comparative Law Review* 38 (1), s. 129–157.

Lin, Cheng-yi (1997). Taiwan's South China Sea Policy. *Asian Survey* 37 (4), s. 123–339.

Liu, Zhen (2016). *What's China's 'nine-dash line' and why has it created so much tension in the South China Sea?* 17. 10. 2016 (<http://www.scmp.com/news/china/diplomacy-defence/article/1988596/whats-chinas-nine-dash-line-and-why-has-it-created-so>. 7. 4. 2017).

Marine Insight (2017a). *Piracy at Sea Lowest Since 2007- International Maritime Bureau (IMB)*. 3. 1. 2017 (<http://www.marineinsight.com/shipping-news/piracy-at-sea-lowest-since-2007-international-maritime-bureau-imb/>, 27. 3. 2017).

Marine Insight (2017b). *IMB: Sea Kidnappings Rise In 2016 Despite Plummeting Global Piracy* 10. 1. 2017 (<http://www.marineinsight.com/shipping-news/imb-sea-kidnappings-rise-2016-despite-plummeting-global-piracy/>, 27. 2. 2017).

Miks, Jason (2012). China, Philippines in Standoff. *The Diplomat*. 11. 4. 2012 (<http://thediplomat.com/2012/04/china-philippines-in-standoff/>, 18. 3. 2017).

Morrison, M. Wayne (2017). China–U.S. Trade Issues. *Congressional Research Service Report*. 6. 3. 2017 (<https://fas.org/sgp/crs/row/RL33536.pdf>, 13. 4. 2017), s. 1–76.

Patterson, N. E. Blood (2014). Smoke on the Water: The Role of International Agreements in the Philippine-Chinese Dispute Over the South China Sea. *New York University Journal of International Law and Politics* 38 (1), s. 1207–1246.

Paul, Michael (2016). A “Great Wall of Sand” in the South China Sea? *SWP Research Paper* (8), s. 1–25.

Phillips, C. J. (1977). The Exclusive Economic Zone as a Concept in International Law. *The International and Comparative Law Quarterly* 26 (3), s. 585–618.

Pulungan, W. Rheny (2010). Enhancing Maritime Security in the Malacca Strait: Cooperation Against Piracy and Maritime Terrorism. *Indonesian Journal of International Law* 7 (2), s. 300–337.

Rosenberg, David (2009). The Political Economy of Piracy in the South China Sea. *Naval War College Review* 62 (3), s. 43–58.

Rowan, P. Joshua (2017). The U.S. – Japan Security Alliance, ASEAN, and the South China Sea Dispute. *Asian Survey* 45 (3), s. 414–436.

Rustandi, A. Commodore (2016). The South China Sea Dispute: Opportunities for ASEAN to enhance its policies in order to achieve resolution. Australian Defence College. Duben 2016 (http://www.defence.gov.au/ADC/Publications/IndoPac/Rustandi_IPSP.pdf, 27. 3. 2017), s. 1–22.

Shinkman, D. Paul (2014). General: Chinese 'Do Not Make Trouble,' but Aren't Afraid of It. *U.S. News*, 16. 5. 2014 (<http://www.usnews.com/news/articles/2014/05/16/chinese-general-fang-fengui-we-dont-make-trouble-but-we-arent-afraid-of-it>, 25. 11. 2016).

Schoenberger, Sarah (2014). Piracy in the South China Sea: Petty Theft in Indonesia, Kidnapped Ships in Malaysia. *Center for International Maritime Security*. 6. 9. 2014 (<http://cimsec.org/piracy-south-china-sea-petty-theft->

indonesia-kidnapped-ships-malaysia/12899, 27. 3. 2017).

Simon, W. Sheldon (2012). Conflict and Diplomacy in the South China Sea. *Asian Survey* 52 (6), s. 995–1018.

Suchánek, Jiří (2010). Surovinový konflikt v Jihočínském moři. In: Šmíd, Tomáš – Josef Kraus a kol., *Vybrané konflikty o zdroje a suroviny* (Brno: Mezinárodní politologický ústav), s. 85–102.

Šanc, David (2015). *Geografické aspekty politiky* [přednáška] 23. 9. 2015 (Plzeň: Fakulta filozofická ZČU v Plzni).

The White House (2016). *Fact Sheet: U.S.-China Economic Relations*. 4. 9. 2016 (<https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2016/09/04/fact-sheet-us-china-economic-relations#>, 14. 4. 2017).

Tønnesson, Stein (2006). The South China Sea in the Age of European Decline. *Modern Asian Studies* 40 (1), s. 1–57.

Tri, M. Ngo – Collin, S. L. Koh (2014). Lessons from the Battle of the Parcel Islands. *The Diplomat*. 23. 1. 2014 (<http://thediplomat.com/2014/01/lessons-from-the-battle-of-the-paracel-islands/>, 24. 3. 2017).

UNCLOS III (1973). *United Nations Convention on the Law of the Sea* (http://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf, 14. 3. 2017), s. 7–208.

United Nations (1998). *The United Nations Convention on the Law of the Sea, A historical perspective* (http://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/convention_historical_perspective, 23. 11. 2016).

United Nations (2005). Convention on Fishing and Conservation of the Living Resources of the High Seas 1958. *Treaty series* 559, s. 1–8.

United Nations (2012). *Piracy Under International Law* 24. 5. 2012 (<http://www.un.org/depts/los/piracy/piracy.htm>, 7. 4. 2017).

United Nations (2013). *United Nations Convention on the Law of the Sea of 10 December 1982*. 22. 8. 2013 (http://www.un.org/depts/los/convention_agreements/convention_overview_convention.htm, 24. 11. 2016).

Vaculčík, Viktor (2013). *Morské právo* (Bratislava: EPOS).

10 Summary

The aim of the bachelor thesis was to introduce People's Republic of China as a main actor in trying to push through its own interests and trying to get control over the South China Sea. The conclusions are based on qualitative analysis of the activities of the People's Republic of China in the South China Sea.

The thesis is divided into several parts. The theoretical part deals with a description of the conflict among the actors from a historical point of view and discusses possible exploitation of the South China Sea in future. Some of the main reasons of the other states claims to the sea are explained there, too. The thesis also deals with chosen aspects of marine law, precisely with United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS III), which served as the bases for establishing the main points of delineation of the marine area. China's main rivals were further introduced in the next part of the thesis together with their claims they want to apply to get the disputed area for their own state.

The following part of the thesis shows main disputes in the South China Sea, which greatly influenced or still influences the relations between the actors, peculiarly their access and behaviour in this conflict.

The initial research question was answered based on a qualitative analysis of the Chinese behaviour within the conflict and Chinese claims. The answer deals with Chinese interests in the South China Sea and with overlaying claims of individual actors.

Final part of the bachelor thesis is based on contemporary situation and it tries to clarify possible future evolution of the relationships between the states involved, and also between China and the United States, which began to gradually taking part in the process to reach a solution of this problem.